Quaderno

Alfonz Ľuk

Dnevnik (19.6.1943 – 24.9.1948).

ORARIO DELLE LEZIONI

Ora	Lunedì	Martedì	Mercoledì	Giovedì	Venerdì	Sabato

Tip. Commerciale Soc. An. Fiume - 1017-V-42

REGIA·CENTRALE
FIUME

Štandrež, 19. junija 1943.

Moja postrežnica Štefanija je šla domov. Skoraj tri tedne je bila pri meni, pa sva oba spravidela, da ne bo šlo. Zaz nisem bil povsem zadovoljen z njo in ona se ni čutila srečne pri meni. Zato sva se ločila. - Pred par dnevi sem spet pisal Frančiški. Danes se mi je prundila neka Viktorija Seljak iz Buhovega. Bomo videli!

Štandrež, 22. junija 1943.

Včeraj in danes sem pobiral spovedne listke. Nisem jih še prešteł, toda prvi vtisi so slabi: moških manjka veliko, morda ena tretjina. Sedaj sem šele dobil pravi vpogled v župnijo. Kloški so zelo odtujeni cerkvi: niso kudobni, sovražni, temveč hladni, brezbrižni, ne čutijo potrebe po spovedi in sv. obhajilu

Štandrež, sv. Rešnje Telo 24. VI. 1943.

Lep in slovesen praznik v naši župniji! Slovesna sv. maša in procesija po vasi. Pa tudi žalosten praznik! Smel sem morda zo obhajil. Po najbolj primarijkuje pri nas: pravega notranjega življenja. Ko gre za zunanjosti (procesije, obisk cerkve, češčenje), se ne morem navno pritoževati, toda zakramentalnega življenja ni; in to je veliko, to je vse, to je najbolj zaneslivo merilo za versko stanje župnije.

Štandrež, 27. junija 1943.

Danes je 23 otrok (18 Slovencev in 5 Italijanov) pristopilo prvič k sv. obhajilu. Napravili smo jim zelo lep praznik, da so bili zadovoljni: ~~zajtrk~~ zajtrk, slikanje, skioptikon, posebni stoli lepo pogrnjeni v cerkvi, nekaj deklamacij. Otroci so mi pokloni li lepo vazo: denar so menda sami

od sebe začeli nabirati. Radoveden sem, koliko časa bodo otroci vztrajali v dobrem in koliko časa bodo ohranili sadove prvega sv. obhajila.

Popoldne po blagoslovu smo slovesno zaključili krščanski nauk. Podal sem staršem kratek pregled našega dela, pohvalil in obdaroval najbolj pridne.

Štandrež, 29. junija 1943.

Danes je nastopila službo nova kuharica Viktorija Seljak iz Bukovega. Bomo videli, če se bo obnesla!

Štandrež, 19. julija 1943.

Potrjen sem za profesorja dogmatike za prihoduje šolsko leto. Zelo sem vesel tega: zame je to res posebna milost in užitek, predavati dogmatiko, ki je regina scientiarum.

Sedaj živim že 14 dni v Brezdelju. Oziroma, zunanje delo je malo popustilo, zato pa sem se vrgel malo na študij, ki sem ga bil del prej popolnoma na stran: zlasti mi stoji na srcu, da bi prehal par vzgojnih in pastoralnih stvari.

Lenavim se tovej ne, pa priznati moram, da mi tako žirljenje prav nič ne ugaja. Neprestano me muči očitek, da to ni nič: župnik, ki je vedno doma, ki cel božji dan študira in bere bukve, to je nonsense, to je pravzaprav lenuhavenje.

Rad bi tudi šel kam, vsaj za nekaj dni, pa mi je spet nerodno pustiti kar tako župnijo in končno moram tudi priznati, da kakšnih posebnih počitnic si ne morem privoščiti, ker sem v finančnih stiskah.

Štandrež, 23. julija 1943.

Vedno težje postaja tukaj življenje, vedno bolj ~~se~~ moram plavati proti toku, vedno manj opore in razumevanja najdem pri ljudeh. Štandreški značaj je grozen: kmečko-konservativen sicer, toda oportunističen, materialističen: zemlja in denar, to sta dva velika malika, pred katerima se klanja. – Skrajnosti ne ljubi: ne preveč liberalen, pa tudi preveč verski ne; toliko da je zapnav: nedeljska sv. maša in velikonočna spoved; mnogi seve niti toliko. Dva značilna slučaja: Pozval sem ljudi, naj ti kaj prispevali za en harmonij, ki ti ga nujno potrebovali pri krščanskem nauku. Zbiralo se je po vasi: ljudje so sicer dali, ampak toliko nezadovoljstva, kritiziranja in godrnjanja! Drugi slučaj: otrokom od prvega sv. obhajila (zahtevam) priporočam tedensko sv.

spoved. Otroci radi prikajajo - upirajo in godrujajo pa matere: kaj da mi-slim napraviti iz otrok? Grozno se bojijo matere, da bi ne ustanovil klasijine družbe, da bi njihove hčere ne smele hoditi plesat, da bi se ne mogle poročiti. Prikaj je namreč globko ukoreninjen ta neumen predsodek: dekle, ki je v družbi, se ne more poročiti.

25. julija 1943.

Danes pomoči je padel fašizem: kralj je prevzel vso oblast in poveril maršalu Badoglio, naj sestavi novo vlado.

16. avgusta.

Napravili smo s strežniki izlet in romanje na Klčugove: 12 nas je bilo. Šli smo z vlakom do Sv. Lucije, po-

tem pa peš. Domov smo prišli zvečer. Lepo je bilo ampak grozno utrudljivo: kakor da bi mogel cel dan varovati čredo mladih, neugnanih in neukročenih žrebet. Rad bi nekaj napravil iz teh strežnikov, nekak prvi osnutek KA, pa ne vem če se mi posreči: so preveč divji, neuzgojeni in nedovzetni. Tu povrhu vsega živijo še v tako groznem okolju.

23. augusta 1943.

Na skrivnosten, nepojasnjen način mi je zginilo iz miznice okrog 500 lir: nekaj mojega, največ od nahanega za harmonij. To ni prvič: dvakrat že nam je zmanjkala manjša vsota iz kuhinje.

Štandrež, 8. septembra 1943.

Nocoj ob 7.45 je Italija zaprosila za premirje, ki je bilo sprejeto. Sovražnosti so ustavljene. Italija se bo branila proti vsakemu drugemu napadu.

Štandrež, 10. septembra 1943.

Dva dni že vlada skoraj anarhija pri nas. Italijani bežijo, Nemci se menda bližajo, partizani so se menda združili z Italijani in se prosto gibljejo okoli. Vršijo se manifestacije po vasch in tudi po Gorici: največ so to depleta s slovenskimi zastavami. Na splošno so vse te manifestacije precej klavorne. Danes ponoči so mi obesili na zvonik dve zastavi in vso cerkev pograchali z napisi. Čez dan pa so vse pridno sneli in potrisali, komaj so zavlišali, da bi se utegnili prikazati Nemci.

Štandrež, 12. septembra 1943.

Grozna panika vlada pri nas in mendi po celi severni Italiji. Italijanska armada je v popolnem razsulu in vojaštvo beži domov. Snoči so več ur korakali vojaki skozi Štandrež. Danes so še zadnji zbežali. Zmešnjava je grozna. Najbolj nasprotujoče ri novice letajo po vasi. Zjutraj so ljudje začeli pleniti mirensko letališče: pa so partizani vstavili. Prav tako so hoteli opleniti našo kasarno; padla je celo bomba od strani partizanov, ki so hoteli uhraniti: tri dekleta so bile precej močno ranjene. Popoldne so prišli Nemci v Gorico: s partizani je bilo malo streljanja. Pod večer se je pojavila po Štandrežu prva nemška patrulja. Partizani so izginili. Ljudstvo je vse preplašeno. Sedaj zvečer, ko to pišem, se zdaj pa zdaj sliši tu

pa tam pokanje, streljanje, vegljanje strojnice. - Fantje in možje prihajajo neprestano dvanov od vojakov. Mnogi od teh so že morali iti med partizane. O mojih bratih ni ne duha ne sluha. Zelo sem v skrbeh za Bolkota, ki je bil zaduje čase v Brescii, kaj je z njim. - Dve žitvi sta že padli nocoj pri nas: Nemci so ubili nekega Silva Grendene, ker je imel pri sebi orožje; alpinci pa nekega človeka iz Rutij, ker so mu ravno tako našli orožje.

Štandrež, 14. septembra 1943.

Nemci so uradno prevzeli oblast v Gorici. Vokolico nim prišli še daleč: po Vitajbi in Biljah sem še včeraj videl mnogo partizanov. Ti so začeli mobilizirati vse od 18 - 45 leta, celo bogoslovce pobirajo, drožja imajo ogromnega: dobili so ga

od ital. vojakov, ki bežijo od vsepovsod. Italijanska armada že v neamotnem stanju, namreč v popolnem razsulu; vojaštvo kar beži domov. - Danes so Nemci razglasili v Gorici, da se morajo vsi ti vojaki spet vrniti; najbrž jih bodo odpeljali v Nemčijo. Naši fantje so radi tega v velikih škripcih. - Prav tako so Nemci pod smrtno kaznijo zaukazali, da se mora vrniti vse blago, orožje in živež, kar so ga Gridje pridobili od vojaštva. - Položaj je zelo slab in bodočnost se kaže črna.

Štandrež, 15. septembra 1943.

Hud dan! Včeraj so menda pobili v Mirnu nekaj nemških vojakov in danes se je začel ples. Nemški topovi so začeli pokati: Miren, Dvehovlje, Bilje, vrtojbenski griči. Točno se ne vé, kaj so zadeli in

koliko je škode. Zelo sem v skrbeh, kako je z našimi doma. Proti večeru je postalo prav posebno hudo: vsuli so se begunci iz Vrtojbe. Partizani so začeli obstreljevati nemške baterije: ena granata je padla pri Devetaku na mirenski cesti, druga na Peloščah na hišo Kugmin-ke in se po sveči ni razpočila. Vse je prepadeno. Ne vemo, kaj nam princse jutrejšnji dan.

Štandrež, 17. septembra 1943.

Spet nekaj novic, veselih in žalostnih. Nino Lupieri iz Verse je bil pri meni in mi povedal, da se Ivan nahaja pri njih in se ne upa domov. Poslal sem mu nekaj perila in mu sporočil, naj se le tišči tam doli, ker tukaj ni varno. - Idrijskega dekana Carleta so menda partizani obesili. - Mobilizirajo tudi vse bogoslov.

ce, uchateri so se jim že izmuznili. Okoli Gorice so vedni boji: včeraj in danes so Nemci obstreljevali zlasti vne predele v ražni dolini in okoli Rafuta. - Ljudi pred Biljami so bili že prvi boji: v enem takih bojev je padel lekarnar Fonda. - Partizani so danes par ur obstreljevali Štandrež: najbrž so se hoteli malo znesti, ker izmed naših ni nikče zbežal med nje. Škode in žitev ni bilo: straha pa veliko. Ena granata je padla tik za župniščem. Veliko ljudi se je že umaknilo iz Štandreža. - Nemcem je prišlo menda ojačenje: med drugim sem videl danes popoldne 13 ogromnih tankov.

Štandrež, 18. septembra 1943.

Danes jo je primahal Bolko. Več dni je hodil iz Brescie. Sedaj se skriva pri meni, dokler bo mogoče.

Štandrež, 23. septembra 1943.

Nič posebnega! Samo boji se vršijo vse okoli Gorice: streljanje in bombardiranje dan za dnevom. Nemci so dobili močna ojačenja. Pažgali so včeraj pol Mirna, nekaj biš v Šempetru. Nikomur ni mogoče iti, ker zahtevajo povsod propustnico. Iz Bilj nobenih novic; jutri grem pogledat k Ivanu, če me puštijo.

Štandrež, 24. septembra 1943.

Danes sem obiskal Ivana v Versi. Spreviděl sem, da je zanj res boljše, če odide tja gor. Predvsem mu je nadležno biti tam pri oni družini; pravi, da ga zlasti starši ne gledajo prav posebno lepo. Potem pa mu je tudi nerodno, ker je tam doli nekaj Biljenk, ki so ga že opazile in jim le težko prikriva, zakaj se nahaja tam. Isako se je odločil, da bo že danes

popoldne šel preko. - Zelo se bojim, da je slabo napravil, kar se danes odpravil. Že po poti nazaj gredé sem slišal, da so partizane pahnili z onega dela Krasa okrog sv. Martina, Šmihela, Vrha in so se morali umakniti do Opatjega sela. Potem pa še nekaj drugega: danes popoldne je šlo ogromnega vojaštva - zlati motorizirani edmic - dol proti Pržiču. V Štandrežu imamo polno vozil in topov. Nocoj bo menda kaj hudega. Streljali bodo tje nekam proti Krasu. Za Ivana sem zelo v skrbeh. Ako je imel srečo in se je pravočasno pritil do doma, je rešen; drugače ne vem, kaj bo ž njim. Sam Bog ga varuj! -

Štandrež, 27. septembra 1943.

Danes sem bil spet v Biljah po 14 dnevih. Ivan se ni vrnil in ni ne duha ne

ne sluha o njem: ali je padel v roke Nemcem ali pa partizanom. - Partizani so se umaknili pred Nemci, potem ko so povzročili v Biljah veliko gorja: nekaj hiš je požganih, druge so poškodovane, tuje so mrtvi (lekarnar Fruda, Pijruček, Cvetko Orel), kliko s hriba se je pomešal in zginil. - Povsod veliko razočaranje! -

Štandrež, 2. oktobra 1943.

Ivan je še vedno v Versi. Dni dan ni nič zbežal: zvedel je, kako se godi gori in zato ga ni mikalo.

Po naših vaseh se spet vrača mir in normalno življenje. Tisti, ki so zbežali, se tudi vračajo domov. Razočarani so in jezijo se na komandante, ki so jih tako gdo potegnili. Partizanstvo je spet doživelo veliko polomijo.

Štandrež, 5. oktobra 1943.

Polagoma prihaja mir v deželo, pač pa so še po Pržaškem in po Istri hudi boji. Polagoma tudi prihajajo novice, bolje, kapljajo, ker z nekaterimi predeli še ni nobenih zvez. Veliko požganega, veliko pomorjenih, po-uchod (na Predmeji) so bili celi pokolji. Župnika Šateja so našli ustreljenega v ucki koruzi. V Prvačini so p. postrelili dve sestri Bričevi, moža in dve hčeri ene sestre. Pri Štomažu so imeli sodišče. V Ajdovščini so imeli ljudsko zborovanje, na katerem so pomovili smrtno obsodbo nekaterih „narodnih izdajavcev". Na zborovanje so morali priti tudi duhovniki, toda niso jim dovolili, da bi govorili. – Pri vsem tem pa je bridko to, da se ljudstvo še ni iztreznilo. Ob prvi priliki se bo ples spet začel – samo v hujši obliki.

Štandrež, 7. ~~septembra~~ oktobra 1943.

Končno uchaj novic iz Ljubljane. Same žalostne novice! V podeželju gospodujejo partizani: vaške straže so razorožili ali poklali, najbrž tudi veliko duhovnikov. Gen. Rupnik ustanovlja v Ljubljani s pomočjo Nemcev novo protipartizansko milico. - Med drugim so partizani poklali skupino 50 bogoslovcev in akademikov, ki se je hotela prebiti skozi partizane.

Štandrež, 9. ~~septembra~~ oktobra 1943.

Ivan je prišel danes srečno domov.

Štandrež, 14. ~~septembra~~ oktobra 1943.

Danes sem bil v Istri. Tam je vse mirno, le po Istri je groza in strah: vasi požgane, ljudi poklano okrog 4000 in še več, med temi eden duhovnik, Šime Milanovič.

Štandrež, 15. ~~septembra~~ oktobra 1943.

Novo gorje prihajajo nad našo deželo. Partizani kar ne mirujejo: oklicali so spet mobilizacijo in spet odhajajo v Srbe. Danes so menda odšli biljenci, z njima tudi Ivan in Bolko. - Nič naj dobrega ne bo iz tega!

Štandrež, 16. ~~septembra~~ oktobra 1943.

Snoči so biljenski fantje in možje od 18-45 leta res odšli, med njimi tudi Ivan in Bolko. Ni bilo mogoče drugače. Nihče ne šel iz navdušenja, vsi so godrnjali in kleli - toda morali so iti. Zaenkrat, to so pravili, bodo šli na Cerkljansko, potem pa na Hrvaško.

Štandrež, 18. oktobra 1943.

Slišal sem o slučaju, ki je naravnost tipičen za Štandrež. Za letošnjo veliko noč

sem priporočal, naj tisti, ki imajo, pomagajo revežem, da bodo tudi oni imeli v hiši malo velikonočnega žegna. Ta je nesla neka hči premožnega kmeta neki ubožni ženi za en kg bele moke. Ta je iz vljudnosti vprašala, koliko je dolžana. Ona druga ji je čisto nesramno zasolila 25 lir. „Povejte gospodu," je ona reva naročila neki osebi, „naj ne priporoča več v cerkvi kaj takega, drugače nas uniči." –

Štandrež, 21. oktobra 1943.

Točno danes eno let sem prišel v Štandrež kot župni upravitelj. Hitro je minilo to leto, veliko novega in zanimivega mi je prineslo. Zdi se mi naravnost, da sem prišel v nov svet. Ne bom delal nobenih obračunov, za samo to lahko pripomnim, da je me je to leto zelo obsgatilo na notranjem žiljenju. Še je v meni veliko slabega, pa mar-

sikaj se je v meni umeslo, poleglo, do-
zorelo. Kar mi je v največjo tolažbo, je
to, da me občevanje z ljudmi prav nič
ne vznemirja in razburja in pa me pusti
popolnoma ravnodušnega. Splah opažam
v sebi neko indiferentnost do vsega: rad
sem v Štandrežu - pa sem tudi pripravljen
ga vsak hip zapustiti, če je potreba; vesel
sem, či so ljudje z mano zadovoljni - pa
mi prav nič ne stori, če me tudi
včasih obrekujejo; uspeki in neuspeki - vse
mi je indiferentno. Ne vem, ali je to
znak kreposti ali samo neke otopelosti.

Štandrež, 28. oktobra 1943.

Spet sem imenovan za profesorja dogmatike
v semenišču. Težko mi je - sprejel sem največ
radi semenišča, da bi preprečil Bukojeve spletke,
ki bi hotel imeti rad v semenišču Brandolina,
svojo kreaturo.

Štandrež, 1. novembra 1943.

Včeraj po maši sem bil pozvan k goriškemu županu, ki mi je sporočil sledeče: Pred nekaj dnevi so bili vrženi pred stanovanje nemških vojakov v Štandrežu partizanski listki, ki sramotijo nemško vojsko. Nemški poveljnik na mirenskem letališču je zelo razkačen in je naložil Štandrežu denarno globo v znesku 10.000 lit, ki mora biti plačana v teku današnjega dne do 4 ure. - Danes po maši sem sklical može in jim povedal in obenem vprašal, kaj napraviti: ali plačamo - ali ne plačamo. Enoglasno so sklenili, da plačamo. Po maši sem se podal na letališče - poveljnika ni bilo, govoril sem le z njegovim namestnikom. Skušal sem mu dopovedati: naše nedolžnost, mirna vas, brez partizanov, partizansko maščevanje. Vljudno me je poslušal in vzel na znanje - tada obsadla se ne more

več spremeniti. Treba je bilo plačati. - Gre=
pričan sem, da gre za partizansko ma=
ščevanje. Poda: to je najboljši način, da
naši ljudje ozdravijo od partizanstva.

Štandrež, 5. novembra 1943.

Danes sem začel s predavanjem dogma-
tike v bogoslovnem semenišču. Letos so na
vesti sami najtežji traktati: De Verbo Incarna-
to, De Gratia, De virtutibus. - Rad predavam,
samo nerodno mi je, ker mi jemlje precej
časa; ne morem se posvetiti dušnemu pas-
tirstvu, kakor bi želel.

Štandrež, 20. novembra 1943.

Nekaj čudnega opažam na sebi: gine mi
ljubezen in navdušenje za župnijo in za pas-
toralno delovanje. To zaradi tega, ker sem pre-
več zaposlen drugod, ker se župniji ne morem
popolnoma posvetiti.

Štandrež, 25. novembra 1943.

Vedno bolj pogostoma se me polaščuje neki čut naveličanosti. Celo pastoracija me ne več tako navdušuje, kakor me je – pred enim letom. Prvi elan me je minil, postal sem eden izmed tolikih župnikov, ki veši sicer vestno svojo službo, toda nič več. Nobene podjetnosti, zagone, nobene prave gorečnosti do duš ni! Poplitvel sem in postal pust, notuuje tako pust, da me je strah in sram. Moje molitveno življenje je padlo pod ničlo: že precej časa je, da mi premišljevanje n. pr. ne gre nič kaj izpod rok. – Nevem, odkod to prihaja: nekaj bo šola, nekaj politika, vojna itd. – Naveličan sem sega-le bi se moral danes umakniti s tega kraja, se mi zdi, da bi mi ne bilo prav nič težko. Sam pri sebi večkrat premišljujem o tem mojem čudnem položaju: iščem izhoda in zdravila, pa ga ne najdem.

Štandrež, 25. novembra 1943.

Zvečer je prišel k meni kar nenadoma Ivan: predsnočjem se je vrnil domov. Pripovedoval je grozne stvari, ki so jih doživeli. Bolkota pa še ni. Na Šentviški gori sta se zgubila in potem ga nič več videl.

Štandrež, 1. decembra 1943.

Zelo me je strah pred bodočnostjo: vojna se nam obeta še dolga, partz. nevarnost se še ni polegla in se ne bo še tako zlepa, v naših vrstah pa vlada velika zmeda. Obeta se nam - branstvo, pa sem malo pesimističen v tem ozim: bojim se, da ne bo nič opravilo, pač pa samo ljudi razdražilo.

Štandrež, 16. decembra 1943.

Razni gospodje me nagovarjajo, da bi zapustil Štandrež in se preselil v Gorico, češ da sem tam bolj potreben. Kar se mene tiče, bi ne imel no:

banih težav, celo zadovoljen bi bil, ker vsega tega dela res ne morem zmagovati. Poleg župnije in šole se mi gmadijo še druge stvari: razne seje in sestanki, da je groza. Danes n. pr. sem bil cel dan, zjutraj in popoldne, v mestu. Posledica vsega tega je, da se župniji vedno bolj odtujujem in tudi vedno bolj zanemarjam svoje pastoralno življenje. Poleg tega peša tudi moje duhovno življenje: velika raztresenost, ne morem moliti, ne najdem časa, gine zanimanje za duhovne stvari itd. Vse to me zelo skrbi in vznemirja, ker bi utegnilo biti zelo nevarno. Pa si ne vem pomagati. Edino, kar lahko zaenkrat napravim, je to, da se zberem, da pazim, da ne zanemarjam verskih stvari.

Štandrež, 20. decembra 1943.

Pretekli četrtek 16. t. m. je tam nekje pri Bjdovščini padel eden izmed mojih najboljših

fantov Lado Markočič. Pred enim mesecem je šel v gozd, po lastnem nagibu, proti volji staršev. Novico sem jaz prvi prejel in sem jo moral sporočiti staršem. Človeku se trga srce! Taka dobra družina, pa tako nesrečna! Že dva fanta jim je nesreča pobrala, ta je tretji. Meni samemu je tako hudo, kakor da bi mi umrl rodni brat!

Štandrež, 24. decembra 1943.

Božični večer! Premišljujem božično skrivnost in tesno mi je pri srcu. Tesno, radi težkih razmer, ki nas obdajajo, radi temne bodočnosti, ki je pred nami, radi mučne in grozeče negotovosti, ki nas obdaja. Polašča se me pesimizem. Vsak dan, lahko rečem, gledam smrti v obraz. Sem, da sem na črni listi: redno bolj se množijo grožnje od vseh strani. Ni me strah smrti. Skoraj neko krepencuje po njej se mi vzbuja, kakor po odrešenici. Lo dveri, ko res

čutim težo življenje in se tudi v meni poraja: lupio dissolvi et esse cum Christo! - Hrepenenje po večnosti, po domu, po počitku. - Ne smem obupavati! Kakor bo božja volja! Ne spodobajo se te črne misli na nocojšnji večer, ki je večer radosti in veselja. Še je Bog med nami, naš Emmanuel: dragoceni smo mu, kakor punčica očera. Ne bo nas zapustil, dari se zdi, da nas je. Popolnoma smo v njegovih rokah.

Štandrež, torek 28. decembra 1943.

Zjutraj sem bil v Biljah. Zelo žalostno je: okrog 20 štal in 8 hiš pozganih. V nedeljo popoldne so partizani pobili nekaj škvadristov in enega Nemca. Včeraj popoldne pa so prišli Nemci in začeli požigati pri opekarnah, štale in hiše. Že so bili na tem, da zažgejo tudi nam štalo, pa je medtem prišlo povelje, naj prenehajo.

Štandrež, 31. decembra 1943.

Staro leto tone v večnost. Kaj čudni občutki me obdajajo, ko gledam nazaj! Razburkano leto v vseh oznih: politično - pastoralno - osebno. Moj delokrog se je v tem letu znatno razširil: župnija - šola - javno življenje. Toda s vsem tem nisem niž kaj zadovoljen, ker sem sam pri tem znatno poplitvel. Raztresel sem se in razlezel na vse strani. Posebno nezadovoljnega me dela politično življenje, ki se mi je popolnoma prignusilo. Zelo rad bi se mu odtegnil, pa zasedaj ne morem. Upam pa, da se mi bo tudi to posrečilo, ker otis imam, da stojijo naše stvari zelo slabo in da se bo vse skupaj razbilo. Grozno sem naveličan vsega tega. Rad bi bil samo duhovnik, župnik - profesor. Ako bo šlo tako naprej, se bom tako naveličal vsega, da bom res pustil vse skupaj in jo mahnil kam v samostan, zakaj željan sem miru.

1944.

Štandrež, 8. januarja 1944.

Malohdaj sem bil tako razočaran in razkačen obenem kakor danes. Že več časa se trudim za slovensko šolo. Poslopje imamo na razpolago, čakal sem samo na učiteljice iz Ljubljane. Gdčna Džmonova mi je obljubila, da pride, in pa da privede s seboj še kakšno drugo. Danes so res dospele. Toda smola! Dna se je kar na lepem premislila in si izbrala svoj rojstni kraj Nabrežino, meni pa je pripeljala dve Ljubljančanki, sestri Rakovec. Meni je vse to grozno nerodno. Prvič: kar sem želel imeti vsaj eno Primorko, da bi malo krila. Drugič: bolj kot za Štandrež nam je šlo za Gorico, da bi tam imeli osebo; ki bi delala. Tako pa ne bo nič. Ti dve gdčni namreč želita stanovati v Štandrežu, ne morete veliko hoditi itd. Jelo sem v skrbeh, kako se bo stvar razvila. Malo pesimističen sem -

Štandrež, četrtek 20. januarja 1944.

Pretekli petek smo začeli s slovensko ljudsko šolo in sicer samo za prvi in drugi razred, danes pa še za ostale razrede. Bomo videli, kako bo šlo.

Štandrež, 2. februarja 1944.

Od 25. jan. - 31. jan. sem bil v Ljubljani. Šel sem predvsem radi KA. Govril sem z raznimi gospodi, bil na seji NOKA in NSKA in se prepričal, da je to med vsemi stvarmi za nas najvažnejša in jo bo treba takoj upeljati. Drugače se mi zdi položaj precej slab! Še vedno veliko partizanstva.

Štandrež, 18. februarja 1944.

S šolo ne gre. Po enem mesecu smo zadeli na velike težave in sicer od strani, od katere nismo pričakovali. Že več časa opažam, da nam partizani rovarijo proti. Pred

14 dnevi so celo vdrli v šolo in nam en razred pomazali z napisi. Pred dnevi so mi naši možje povedali, da so dobili naročilo, naj se v šolo vpelje njihov program. Včeraj pa sta prišla dva v šolo in prinesla učiteljstvu lístek, v katerem se zahteva, naj se šolo prekine, učiteljstvo pa naj se opraviči, kako da je stopilo na stran belogardistov - izdajalcev slov. naroda. - Radi tega smo šolo suspendirali in ako se stvari ne razčistijo, jo bomo kratkomalo zaprli.

Štandrež, nedelja 19. marca 1944.

Prežalostni dan za našo župnijo in za celo goriško okolico! Včeraj smo doživeli prvi resnični zračni napad. Ob 9.20 je bil dan znak za alarm. Nihče ni vzel resno kot ponavadi; ljudje so vstali po njivah. Okrog 11,15 so prihrumeli bombniki in posuli letališče in okolico z

bombami. Nihče se ni zanesel, zato je bilo človeških žitvi zelo veliko: skupno kakih 100 mordo; v moji župniji 6 mrtvih in nekaj ranjenih, največ v Mirnu, čez 30 mrtvih. Materialne škode ni bilo veliko.

Štandrež, 21. marca 1944.

Danes je bil slovesen pogreb ubogih žitev. Ob 8. je imel sam nadškof zadušnico v cerkvi Srca Jezusovega, potem smo jih peljali na pokopališče. Mi smo danes pokopali štiri, dve sem včeraj.

Dogodek nas je vse močno presunil: tako nepričakovano in tako grozno se je vse to izvršilo. In toliko mladine je padlo! Od mojih je bil samo eden starejši, pet mladih. Takoj po napadu sem šel malo pogledat okoli. Groznen je bil pogled na ta uboga telesa tako okrutno razmesarjena in razsekana!

Štandrež, 5. aprila 1944.

Danes smo dobili končno potrdilo v tem, kar smo že davno slutili: Bolko je padel. Podrobnosti nam niso znane. Najbrže se je to zgodilo na božični večer 1943 na Javorniku pri Ivnem Srbu.

Štandrež, 13. aprila 1944.

Velikonočni prazniki so minili brez kakšnih posebnosti: veliko dela in tuda. Obisk cerkve je bil še precej dober. Včeraj (velik. sreda) smo šli z Kročnikom in Humarjem v Prst malo pohajat in malo potipat, bi se li dalo kaj začeti s KA.

Štandrež, 18. aprila 1944.

Zelo zanimivo se plete okoli naše goriške KA. Že njena zgodovina je zanimiva. Tam meseca decembra je nadškof vrgel misel; da bi sedaj lahko začeli tudi mi s KA. To misel sem

jaz v sporazumu z nekateriimi prijatelji popadel, šel k nadškofu in mu sporočil, da bi bili pripravljeni ~~začeti~~ začeti. Imenoval sem mu Kočnika, Humarja, Bertuča, Janha. Vprašal sem ga, ali bi ne kazalo povabiti še Mgrja Juvančiča. Sam mi je odgovoril: „Lasciamo quell' uomo! Non ci vedo ancora chiaro in lui." - Tako smo začeli sami. Imamo tedenske sestanke - seje in smo se osnovali v Odbor duhovnikov asistentov. Poleg tega se je osnoval majhen krožek inteligentov, ki ga vodi P. Janh. - Do nedavnega je šlo vse v redu. Pred kratkim pa so se začele sredinske spletke. Vogli so se name; češ, kako da sem pri KA, ko sem vendar politično eksponiran človek. Pojasnil sem, da se nisem nikoli veliko ukvarjal s politiko, in še to sem sedaj opustil. - Namen vseh teh spletk je povsem jasen: Mgr bi se rad prevsnil v KA.

Štandrež, 23. maja 1944.

Včeraj je dmb policija aretirala Ivana, ker se je menda v gostilni nekaj šalil na račun dmbr. Ne vem, kako se to izteklo zanj.

Pri KA ne gre vse v redu. Sredina je sicer obmolknila. Pač pa so velike težave z Jh: mož nima pravega pojma o KA, zgonja ob vsaki priliki samo politiko in sicer sredinsko, kakor da bi bil kak njihov plačan agent. Zelo se bojim, da nam bo vse skvaril.

Razmere gredo malo na bolje. Dobili smo v Gorico dmb, ki si polzgoma pridobiva ugled. Na drugi strani se pa ptz zelo muši in podiva.

Štandrež, 3. junija 1944.

Ivana ni bilo mogoče rešiti, peljali so ga v Trst in sedaj se nahaja pri dmb. Pred to dnevi so mi ptre iz vasi ugrabili neko Italijanko Novo, češ da je ovajala. Skoraj gotovo je že mrtva. To je že druga žiter iz naše župnije: meseca januarja je

bil tukaj kar na poti ustreljen nek drugi Italijan Attilio Planinig.

A menoj gre bolj slabo. Preveč postajam raztresen in nervozen. Moliti skoraj ne morem več. Zgubil sem vsako kontrolo nad seboj.

Postajam tudi naveličan tega življenja. Rad bi pustil župnijo in se umaknil v Gorico: želel bi se posvetiti šoli in Katoliški akciji. Ne vem samo, kako bi to stvar uredil. Da bi sam odstopil, se mi zdi neradno.

Dobil sem v župnijo kakih 40 družin iz Mirna: morali so izprazniti domačo vas in se izseliti.

Slabi časi se nam obetajo: vojna, se zdi, bo še dolga. Letina bo menda slaba, ker je suša. Sam Bog se nas usmili!

Štandrež, petek 9. junija 1944.

V nedeljo 4. t. m. je padel Rim. V torek 6. t. m. se je pa začela invazija Evrope: A.A. so se iz-

kreali v Normandiji.

V sredo je bil pri nas velik praznik: biserna maša bivšega župnika Kosovela. Obhajali smo jo čim slovesneje je bilo mogoče.

Štandrež, 25. junija 1944.

Danes smo imeli pevo sv. obhajilo: 23 Slov. in 2 Italijana. Popoldne smo zaključili produk krščanskega nauka.

Štandrež, 26. junija 1944.

Začel sem tudi jaz svoje počitnice, ki sem jih zelo potreben: to leto me je precej zmučilo, morda bolj duševno kakor telesno.

Štandrež, 27. junija 1944.

Ivan se je nenadoma vrnil iz Trsta in je sedaj pri meni.

— —

Štandrež, 5. julija 1944.

Ivan je šel danes v Bilje. Bojim se, da ne bo dobrega iz tega.

Štandrež, 6. avgusta 1944.

Dogodki se zelo naglo razvijajo in zdi se res, da gremo k koncu. Kakšen bo ta konec, ne vemo. Najbrž da bo grozen. Fiat voluntas Dei! Jaz vsebno sem pripravljen na vse, tudi na smrt. Z življenjem sem že sklenil vse račune in prav nič me nanj ne veže.

Štandrež, 25. avgusta 1944.

Danes sem se odpovedal župniji z željo, da bi prišel v Gorico in se bolj posvetil šoli, KA, itd. Škof je odpoved sprejel in bo župnijo razpisal. Počakati bom moral še nekaj časa, dokler ne pride vsaj kak upravitelj.

Štandrež, 8. septembra 1944.

Nadškof je sprejel moja odpoved in imenoval za upravitelja Artura Zalatela. V teku 10 dni se bova izmenjala: jaz se preselim v Gorico.

Včasih mi vstajajo dvomi, ali sem sploh prav napravil, ali se je vse to zgodilo po božji volji. Nisem li morda pri tem iskal svojih osebnih koristi? Nisem se hotel edino izogniti situostim in delu? - Mislim, da ne! Kolikor se lahko poznam, moram reči, da sem imel najboljše namene, ako sem to izzval pri predstojnikih: ne da bi se umaknil delu, temveč da bi bolj posvetil delu.

Sicer ne vem, ako se bom mogel mirno preseliti, ker časi postajajo vedno bolj burni, vihar se nam vedno bolj bliža. Iz Italije gor prodirajo Angleži, na drugi strani pa se menda v Jugoslaviji nahajajo že Rusi. Kaj bo z nami, to vé edino Bog.

Gorica, 11. septembra 1944.

Nocoj smo začeli v bogoslovnem semenišču duhovne vaje, ki jih vodi dr. Jakob Kolarič, lazarist iz Ljubljane. Zame so pomembne: zaduje duh. vaje sem opravil l. 1942. Tik predno sem nastopil svojo župnijsko službo v Štandrežu, in zaključujem jo spet z duhovnimi vajami.

Uvodno premišljevanje: Namen ih sadovi teh duhovnih vaj: pobljšati svoje življenje - utrditi se v duhovniškem poklicu - uredi-ti svojo pretekloost - pripraviti se na smrt. Prgoji: 1) Molk - 2) Sprejemljivost - 3) Molitev.

Hočem te duhovne vaje opraviti tako, kakor da bi bile zaduje v mojem življenju. Bog vé, morda bodo res moje zaduje duhovne vaje! V veliko tolažbo mi je, ker se vrčijo v znamenju Matere božje: začeli smo jih na predvečer praznika Imena Marijinega in zaključili jih bomo na praznik žalostne Matere božje.

Gorica, 12. sept. 1944.

I. Premišljevanje: Moj namen je duhovništvo.

1) Velika milost: ex hominibus assumptus, pro hominibus ...

2) Sadovi duhovništva: božje delo sem, „opus ~~meorum~~ manum meorum tu es"; lastnina božja sem, „res fructificat domino". Tudi jaz moram: a) Boga spoznati, b) častiti, c) hvaliti, č) služiti, d) se zveličati.

II. Premišljevanje: Moj namen je ne samo, da sem duhovnik, temveč svet duhovnik. Duhovnik mora biti svet, ker vpliva na druge. Kako?

1) S tem, kar je, s silo svoje osebnosti, z globino svoje duše, ne da bi se zavedal. Smo udje istega telesa, ki med seboj občujejo. Naša svetost se preliva na druge. Zakon občujočih posod.

2) S tem, kar delamo, z našim življenjem, zgledom. Zakon resonance. Moč zgleda, dobrega in slabega. Vpliv našega zgleda – včasih ena sama beseda – deluje za stoletja.

III. Premišljevanje: Duhovnik je alter Christus.

1) Kako je to mogoče? a) Kristus sam se z njim istoveti: kdor vas posluša, mene posluša... b) Duhovnik veči isto službo, poslanstvo kot Kristus: uči, tolaži, odpušča, daruje, trpi.

2) Kaj sledi iz tega? Biti moram alter Christus ne samo po službi in poslanstvu, temveč tudi po življenju. Zato moramo: a) poznati Kristusa - b) posnemati Kristusa: Quid nunc Christus? - c) trpeti s Kristusom.

IV. Premišljevanje: Duhovnikov smrtni grek.

1) Strašna nesreča. Duhovnikov smrtni grek ima posebno hudobijo: a) Radi sebe: Bogu posvečen - poklican k večji svetosti - vezan po posebnih predpisih - ima več milosti: - b) Radi stanu: pokujšanje sobratom - uvaže ves duhovniški stan - kliče božje kazni na duh. stan in na narod. -- c) Radi greha samega: večje zaničevanje božje - večja nehvaležnost: „Si inimicus meus maledixisset mihi ..." - večje pokujšanje -

težko se spreobrne, greki se množijo, vedno bolj se zakrkne: „insanabilis plaga ejus".

2) Posledice: a) Otopelost in brezčutnost, kakor pri padlih angelih: „Nec vos nec pluvia veniat super vos, montes Gelbre, uti abjectus est clypeus Saul..." b) Sterilnost in jalovost vsega njegovega delovanja.

Sklep: 1) Varuj se smrtnega greha! 2) Varuj se malih grehov!

Lonica, 13. septembra 1944.

V. Premišljevanje. - O duhovniškem celibatu. - Velika žeter, odpoved, ki je ne smemo prikrivati, temveč jasno pondariti. Ni za vse: „Qui potest capere, capiat."

1) Zakaj nam Cerker nalaga to dolžnost? - a) Radi vzvišenosti duhovniškega stanu NZ. - Že v SZ se je od duhovnikov zahtevala večja čistost. „Mundamini, qui fertis vasa Dñi." - b) Kristus, ki mu služimo, ljubi čistost: njegova mati M. D., sv. Janez Kr., sv. Janez

Ev., sv. Jožef. - c) Naša služba zahteva, ki je vsa duhovna in angelska - i) Duhovnik mora biti prost vseh drugih vezi, posebno mesenih, družinskih. „Dirupisti, Dne, vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis." - Celibat je naša velika moč!

2) Kako zavarovati našo čistost? - a) Velika čuječnost: kudobni duh nikdar ne miruje - naša strast ne miruje, je napadalna in pri tem zelo zvita - mi sami smo zelo slabi. Čuječnost nad mislimi, čustvi, domišljijo, čuti, čtivom, pri občevanju. - b) Zatajevanje. - „Non invenitur in terra suaviter virentium." (Job o modrosti) - c) Molitev: čistost je delo božje milosti - premišljevanje Izpljenja Kristusova - Tabernakelj - pobožnost do Matere Božje.

VI. Premišljevanje. - O spovedi -

1) Kaj moram videti v spovedi? - a) Zakrament: božjega usmiljenja - dušnega miru - vir milosti. b) Cerkvena zaprved mi nalaga pogosto spoved. - c) Sredstvo duhovnega napredka

2) Kaj manjka našim spovedim? - a) Žive vere

v zakrament - v naše grešnost - v spovednika.
b) Pravi namen - c) Premalo molimo pred in po spovedi - č) Izpraševanje vesti - d) Kesanje in trdni sklep.

VII. Premišljevanje. - Duhovnik je mož molitve. -

1) Zakaj? a) Molitev je ključ do milosti in največje orožje zoper moči teme - b) Duhovnik je svednik med Bogom in ljudmi. - c) Je Alter Christus in doživlja s Kristusom agonijo: težave, dvomi, skušnjave. - č) Posebno je potrebno premišljevanje

2) Kako ohranimo duha molitve? a) Posnemajmo Jezusa, ki je vedno molil, tudi ko je imel največ dela. - b) Zlati v vsah preizkušenj - c) Krislimo večkrat, kam ti prišli, oko ti ne molili. - č) Opravljajmo vse vaje, ki nam jih CIC predpisuje.

VIII. Premišljevanje. - Duhovnik v peklu. -
„Bil je bogatin, ki se je oblačil v škrlat in tančico ter se dan za dnem sijajno gostil ... In umrl je ... in bil pokopan „in inferno".“ To lahko obrnemo na duhovnika.

I. 1) Kaj vidi v peklu? - Kraj vseh muk. 2) Kaj sliši? Jok in skripanje z zobmi. 3) Kaj trpi? a) Proč izpred mene - b) prokleti - c) v večni ogenj - 4) Kaj misli? Lahko bi se zveličal! Sam sem krev! 5) Kakšna je njegova usoda? - Nesrečna večnost!

II. Pota v pekel: 1) Zanemarjenje molitve - 2) Nečistost - 3) Božjeropne svete maše - 4) Zapeljevanje duš.

Gorica, 14. septembra 1944.

IX. Premišljevanje: O sveti maši

1) Duhovnikova veličina pri sv. maši: a) spremenja, daje Kristusa novo, zakramentalno žiljenje, b) damje.

2) Česa naj se uči iz sv. maše? a) zatijevanja in ljubezni do križa; b) krepostnega žiljenja: krotkosti, poniznosti, pokorščine; c) gorečnosti do duš

3) Kako pristopati? a) v pozvečujoči milosti - večkrat se duhovnikova poguba začenja pri

altarju; b) s primerno pripravo; c) darovati samega sebe s Kristusom.

X. Premišljevanje: O bogoslovni izobrazbi. -

1) Zakaj je potrebna? Ja more dobro vršiti svojo službo: a) je učitelj narada - b) mora verske resnice braniti - c) da ne pozabi, česa se je učil - č) študij nas obvaruje nevarnosti - d) kdor zanemarja študij, zanemarja tudi molitev.

2) Kakšna naj bo? a) Vsestranska - zlasti za sodobna pastoralna vprašanja: komunizem - Katoliška akcija - socialno vprašanje - Bruzina in zakon. b) Temeljita, ne diletantska.

XI. Premišljevanje: Duhovnik na prižnici. -

1) Vzvišenost te službe: a) že apostoli so jo smatrali za eno najvažnejših; b) kjer ni pridige, ni vere; c) ljudje so bošje besede željni; č) pridigar je predhodnik in poslanec Kristusov: „Praedicatores suos Xtus sequitur" (Sv. Gregorij V.)

2) Napake: a) Iti na prižnico brez prave pri-

prave: znamotimo božjo besedo - dajamo pokujšanje (slabe pridige so krive nevere) - izkušamo Boga - b) Nečimomo slavohlepje.

3) Lastnosti: a) Preprosto - b) Iz srca: iz ljubezni do predmeta in do duš.

XII. Premišljevanje: Duhovnik - dobrotnik naroda.

a) Prinesel je našemu ljudstvu pravo vero. Naš narod bi se ne ohranil kot narod, oko bi ne postal katoliški - b) Prinaša zaklade milosti: vsak dan Bog med nami - c) Moli jo za narod - c) Damjejo sv. mašo: vsakdan približno 1600 sv. maš - d) Največji tolažniki e) Dejanska pomoč, ki jo nudijo. f) Dajajo svoje življenje za svoje ovce.

Gorica, 15. septembra 1944.

Zaključno premišljevanje: Presv. Srce Jezusovo.

1) Razlogi za češčenje: a) Kristus nas vali: daj mi svoje srce - potopiti moramo tudi mi svoje srce v plamenih božjega Srca. - b) Srce

duhovnikovo mora biti podobno Jez. Srcu: dobrota in potrpežljivost - vednost in modrost - požitrovalnost. - c) Pob. do S. Jez. je eno izmed naj: uspešnejših pastoralnih sredstev: kaže nam Jez. ljubezen.

2) Kako naj se kaže? a) Poznati moramo želje in čustva J. Srca, ki so zlasti ljubezen in žalost. b) Sočustvovati z božjim Srcem. c) Zadoščevati božjemu Srcu.

Sklepi:

1) Več molitve! Zlasti bom pazil na premišljevanje in na izpraševanje vesti.

2) Več zatajevanja! Oči, čtivo...

3) Memento mori! Vsakdan kočem misliti na svojo smrt in se s to mislijo vedno bolj spojazniti.

Štandrež, 17. sept. 1944.

Danes sem imel svoj pastoralni govor. Po vsi je precej žalovanja.

Gorica, 22. sept. 1944.

Snoči je dospel g. Zalatel v Štandrež. Izročil sem mu župnijo in danes sem se preselil v Gorico. Stanujem pri gdčni Vidmar. Imam zaenkrat samo eno sobo na razpolago.

Gorica, 30. sept. 1944.

En teden sem že na novem stanovanju. Svoje stvari sem si že lepo uredil in za sedaj se počutim prav dobro.

Gorica, 29. oktobra 1944.

Popolnoma sem se privadil novemu življenju. Dosedaj sem, hvala Bogu, zadovoljen. Dela imam veliko, največ sereda v šoli: imam tedensko 13 ur šole in še bom moral prevzeti nekaj ur veronka na slovenski gimnaziji. –

Gorica, 25. novembra.

Novo žiobjenje in novo delo v mestu me je popolnoma prevzelo in absorbiralo. Dela imam zelo veliko, že več nego v Štandrežu: 15 ur šole v bogoslovnem semenišču in 9 ur goščine na slovenski gimnaziji. Poleg tega že razna druga postranska opravila...

Gorica, 3. decembra.

Bil sem v Štandrežu na praznovanju sv. Andreja. Prišel je tudi g. nadškof, povetil je Joška Štrutô v diakona, dvakrot je ljudem zelo lepo govoril in obiskal bolnike. Obisk je napravil na ljudi lep vtis.

Gorica, 6. decembra 1944.

Snoči je bilo na trovniku miklavževanje za slov. Mohe-Ignoli sv.: Miklavž prihaja. Veliko ljudstva. Lepa slov. afirmacija!

Gorica, 8. decembra 1944.

Praznik Brezmadežne! Tudi slov. gimnazija ga je dostojno praznovala. Zjutraj ob 8 dijaška sv. maša s skupnim sv. obhajilom, ob 10,30 pa Marijanska Akademija pri Notre-Dame: vse je bilo sicer nekako improvizirano, toda je nad vsako pričakovanje lepo izpadlo.

Gorica, 12. decembra 1944.

Danes sem začel reden poduk veronauka na slov. gimnaziji. Gimnazija deluje sicer že poldrugi mesec, toda dosedaj sem moral radi pomanjkanja profesorjev suplirati goščino. Učim v peti in šesti gimnaziji.

Gorica, 9. decembra 1944.

Pri gospe Calovo sem začel danes z angleškimi lekcijami.

Gorica, 25. decembra 1944.

Še prijeten božič imam letos, domač in miren. Pripravili smo drevesce in jaslice, molili in peli...

Gorica, 30. decembra 1944.

Snoči ob 7 in pol je po dolgi bolezni umrl Joško Bratuž. Pogreb bo na 2. 1. 1945. ob 8,30 zjutraj.

Gorica, 31. decembra 1944.

Vihamo leto v vseh ozirih, za svet, za narod in zame osebno. Hvaležen sem Bogu, da sem ga razmeroma še dobro preživel. Prineslo mi je veliko spremembo: prehod iz župnije v mesto, in mi s tem naložilo novega dela, dolžnosti in odgovornosti.

1945.

Gorica, 1. januarja.

Temna je bodočnost pred menoj! Toda to me ne plaši: z veliko vero in z močnim optimizmom stopam novemu letu nasproti.

Gorica, 20. januarja.

Snoči je bil pri meni dr. Lujo L. iz Ljubljane. Prišel je, da bi tudi med nas zanesel misel S.P.Z. Povedal sem mu jasno naše mnenje: začasno želimo ohraniti v tem ozim popolno neodvisnost.

Gorica, 22. januarja.

Naša mladje gimnazija krepko napreduje. Dijaki so se začeli lepo organizirati. - Le alarmi nam motijo šolo.

Gorica, 25. februarja 1945.

Spet nekaj kratkih novic iz mojega in našega življenja. Že teden časa nas preganjajo ludi in neprestani alarmi, tako da nam zastaja vse delo: šola in organizacije. Zdi se, da se nam obetajo zelo lude reči, morda celo invazija. Človek ima namreč vtis, da se bližamo koncu in da so pred vrati oni dnevi, katerih smo se vedno tako bali.

Naše notranje razmere so tudi lude. Veliko se je poskušalo, da bi prišlo naj v našem Taborn do zbližanja, pa zaman.

Neka politost in negotovost se me polašča zadnje čase. Delam se sicer pogumnega, vendar me gloda: strah pred bodočnostjo. Ne morda radi moje osebe, niti manj: jaz sem sem osebno na vse pripravljen, tudi na največje žetve - temveč strah za nas, za naše ljudstvo, za našo duhovščino. V božjih rokah smo!

Gorica, 18. marca 1945.

Snoči je murl Jožko Kozej. Predsnočnim je bil v Via Baiamonti težko ranjen, najbrž od Tovarišev.

Vedno bolj postajamo nervozni. S šolo gre bolj klavrno: veliko dijakov je šlo domov.

V mestu se mrgoli Tovarišev: najbrž se zbirajo v slučaju nenadnega poloma.

Zdi se mi, da bo treba res pravega čudeža, da se srečno izmažemo iz te zagate.

Gorica, velikon. ponedeljek 2. aprila 1945.

Prazniki so nam še lepo in mirno minili. Preživel sem jih v Gorici, le danes popoldne sem šel pogledat v Štandrež.

Živimo v napetem pričakovanju...

Gorica, bela nedelja 8. aprila 1945.

Ob 1/2 1 smo šmeli zelo hud zračni

naprad. Prizadet je bil okraj okrog slov. gimnazije in Štandrež. Okrog župnišča je pravo razdejanje, župnišče samo stoji, a je zelo pokvarjeno. Mstvih je v Štandrežu okrog 14.

Gorica, 28. aprila 1945.

Dogodki se zelo naglo razvijajo: Berlin je pred podcem, v Italiji zavezniki naglo napredujejo. Pri nas je negotovost... Kljub temu pa nisem še zgubil vsega upanja, da se bodo stvari tudi pri nas ugodno rešile, ... dovi sem popolnoma na vse pripravljen, tudi na najhujše.

Ob 4. popoldne: Prarkar sem zvedel, da je Himmler zaprosil za premirje Anglijo in Ameriko. Premirje je bilo odbito, češ da mora prositi tudi Rusijo.

Gorica, 29. aprila 1945.

Ustrelili so Mussolinija, Farinaccija, Starocija, Paolinija.

Nemci izpraznjujejo mesto...

Gorica, 30. aprila 1945.

Tudi četniki so zapustili mesto in se pomikajo doli v Furlanijo, proti Čedadu menda...

Prepuščeni smo samim sebi. Kaj bo z nami, nihče ne vé.

Po mestu je tišina, ki jo moti tupatam pokanje. Ljudje so se umaknili po hišah. Ob 8 je tulil alarm, menda policijski. Naši se menda tudi umaknejo. Za hip me je imelo, da bi izginil kam v Furlanijo. Toda zaenkrat bom še počakal. Popolnoma sem miren in pripravljen na vse. „In manibus tuis tempora mea".

Zvečer: Ob popoldan je bilo po mestu tudo pokanje. Streljali so se četniki in mestna straža. Popoldne so dospeli tudi domobranci iz Ajdovščine in šli preko Soče. A njimi so prišli mnogi župniki in precej ljudi.

Jaz sam zase oklevam in ne vem, kaj bi napravil. Rad bi šel, pa me nekaj le zadržuje. Bomo videli jutri!

1. maja 1945.

Dan se je obetal precej miren. Dež se je nekoliko umesel. Popoldne so se začeli prvi spravodi, napisi, zastave (slovenske, jugoslov., italijanske, vdeče itd). Zvečer ob 7 smo imeli preiskavo: odpeljali so blajdo, cerkovnika iz Ajdovščine in hčer. Blajdo so odpeljali mendo v Bilje.

— —

—

2. maja 1945.

Ob 10,30 h: Mesto je še vedno mirno in v pričakovanju. Angleži so zasedli Videm, Tržič in so baje že v Gradišči. Bodo li prišli tudi v Gorico, ni gotovo.

Zvečer: Oddelki novozelandskih čet so okrog poldne okorakali v mesto. Po mestu vihrajo zastave in se vršijo obhodi.

Ob 3 pop. so oretirali nadškofa in skupaj z njim Anglada, Gimona in bogoslovca Šuligoja. Nocoj sem spal pri mnoh.

Gorica, 3. maja 1945.

Ne čutim se več varnega. Duhovnike pusti zaenkrat še pri miru: edino Mgrja Brumata so nocoj iskali na stanovanju. Cel dan sem bil v stolnem župnišču. Mgr. Valentinčič in Novak sta posredovala na prefekturi radi nadškofa: danes bi se morale vršiti namreč ordi=

nacije – pa zaman.

Avetacije se vežijo v velikem številu, zlasti po noči: Italijani in Slovenci. Med našimi so: Bednařik, prof. Komel (ki so ga kmalu izpustili), Kerševani, Mija Velikonja, prof. Muhr.

Angleži se obnašajo zelo lepo, tudi do vseh nahujih dogodkov so hladni in brezbrižni. Na Titovščino ne gledajo z dopadenjem, ne manajo se pa vmešavati. Niti nadškofa niso mogli, oz. hoteli rešiti.

Nocoj sem prenočil v semenišču, ki so ga zasedli Angleži.

Kapriva, 4. maja 1945.

Popoldne ob 3 sem šel tudi jaz preko Soče. Ni mi kazalo drugače. Izračuje v Gorici je vedno bolj napeto. Grožnje proti duhovnikom se vedno bolj množé. Nadškofa še niso iz-

pustili. Govori se celo, da so ga s kamio-
nom peljali v Ajdovščino. Mgr Valentinčič
je napravil novo prošnjo, ki jo je ne-
sel oblastem Svečko Rejec. Pozneje sem s
njim govoril. Pravil je, da je posredo-
val pri samem šefu policije, s katerim
sta v najboljših odnošajih. Ta mu je
kvečno zagotovil, da bo škof sicer iz-
puščen iz zapora, pač pa interni-
ran v domačem dvorcu in popol-
noma odrezan od sveta. - Ne vem, ali
se je to zgodilo...

Ustavil sem se pri župniku v Kapri-
vi. Tukaj bom tudi prenočil.

Corona, 5. maja 1945.

Mislil sem nadaljevati pot proti
Vidmu, kamor so menda šli drugi
duhovniki. Toda v Krminu sem se
premislil in sem zavil semkaj k

sošolen Pellisu, da počakam tukaj čez ne-
deljo. V ponedeljek bom pa nadaljeval...
Vojna se bliža k koncu. Nemške armade
se podajajo druge za drugo. Sedaj se
drži samo še Češka. Med Rusijo in
A.A. napetost vedno bolj raste. Pred pra
dnevi je Tito protestiral, ker so angleške
čete zasedle Gorico in Trst. Angleži so iz-
javili, da bodo vkljub Titovemu protestu
ostali v Trstu.

Corona, nedelja 6. maja 1945.

Cel dan sem prebil tukaj v Coroni. Jutri,
sem mislil, bom nadaljeval proti Vidmu,
da najdem sled za drugimi. Ta načrt
sem moral spremeniti. Proti večeru je pri-
šel namreč sem v Corono Dušan Černé,
ki je tudi zbežal z Gorice. Povedal je, da
so vsi ostali vojaki in civilisti šli pro-
ti Palmanovi: nahajajo se v Visco, od-

kodu bodo prepeljani nekam v Itali-
jo.

Visco, 7. maja 1945.

Srečno sem dospel semkaj. Bol sem se že, da mi bodo ušli, pa za danes ni več nevarnosti. Tukaj se nahajamo v pravem taborišču. Vi Jugoslovani smo tukaj. Mi Slovenci bivamo v veliki tovarni in spimo kar na slami po tlak. Za silo že gre, tudi hrana je še dobra. Za dalj časa pa bi bilo to življenje neznosno. Slovenskih civilistov nas je okrog 250: veliko naših znancev iz Gorice, ljudje iz Vipavske, 10 duhovnikov (Klinec, Gregorec, Kramarič, Krapež, Bratina, Komač, Petrič, Mazora, Pontar in jaz), 15 semeniščnikov in bogoslovcev. Morala je zaenkrat še visoka.

Visco, 8. maja 1945.

Nič ne vemo, kdaj bomo odpoto-
vali in kam. Govori se, da nas pe-
ljejo v Forli, kjer nas čaka lepo in
udobno taborišče. Življenje je tukaj
zanimivo sicer toda precej dolgo-
časno.

Visco, 9. maja 1945.

Danes je kazalo, da bomo odpoto-
vali, pa nismo prišli na vesto. Iz
Gorice smo prejeli spet nekaj novic:
nadškofa so komunisti izgnali iz
Gorice. Nahaja se v Vidmu. Pretacije
se še vedno vrijo: naši ljudje se
nahajajo v Ajdovščini in Vipavi.

Cesena, sobota 12. maja 1945.

Dospeli smo na mesto! Na vneb-
hod smo odšli iz Visca – v Mestre

so nas preložili na druge kamione
in proti večeru smo šli dalje. V Mon-
selice - nekje pred Rovigom - smo se
ustavili kar na polju in tam pre-
nočili. Drugi dan, včeraj, so nas
spet nabasali in odrinili z nami.
Pot je zanimiva: šli smo po sledi-
vih vojne vihre. Mesta Rovigo, Ferrara,
Faenza, Forlì so grozno zdelana...
Okrog 13 smo dospeli v Cesena in tu-
kaj so nas odložili na hipodromu,
ki so ga spremenili v P.O.W Camp.
Tukaj smo se spet našli skupaj
vsi Jugoslovani. Pravijo, da bomo tu-
kaj ostali! Vsi smo globoko razo-
čarani in ogorčeni. Tabrišče je groz-
no! Strašna vročina, prah, nobene
sence, malo vode, nobenih stranišč,
nobene prave strehe. Ženske so ločene
od moških: mateve in otroci imajo

šotore, dekleta spijo kar po stopnicah Tribun. Moški pa smo vi skupaj, delamo pod šotori, delamo na prostem. Mi duhovniki smo stopili do poveljnika s prošnjo, da bi za nas in za semeniščnike kako drugače poskrbel. Po dolgem obotavljanju nam je dovolil, da gremo v mesto do škofa in se z njim kako zmenimo. Škof nas je zelo prijazno sprejel in nam obljubil, da nam bo šel na roko. Duhovnike in semeniščnike je kar pripravljen sprejeti v mesto. Napisal nam je pismo za poveljnika. Poveljnik nam je končno dovolil, da smemo bivati v mestu in prihajati po potrebi v taborišče. Za to nam je izdal potrebnih propustnic. Bogoslovcem pa ni manal dovoliti, češ da je zaraj prevelika od-

govornost, ker je mesto kudo komu=
nistično.

Mi smo se nastanili pri jezni=
tih. Imamo se dobro. Ves prerojen
sem, ker sem se mogel spet pošte=
no umiti in naspati.

Cesena, nedelja 13. maja 1945.

V taborišču je življenje precej neprij=
jetno: vse natlačeno, spati moraja
pod šotori. Poveljnik se trudi, da bi
se položaj čimbolj zboljšal.

Škof se zelo zanima za begunce.
Včeraj popoldne je obiskal taborišče,
zlasti Slovence. Ob tej priliki je tudi
prosil poveljnika, da bi dovolil de=
kletom, da bi se nastanile kje v
mestu in pa bogoslovcem, da bi
jih smel prepeljati v semenišče
v Fano. Za bogoslovce je takoj do=

volil, za dekleto pa je obljubil, da bo uprašal svoje predstojnike, češ da sam tega ne more dovoliti.

Za prevoz bogoslovcev v Fano je ital. general v leseni škofu obljubil vojaško vozilo. Toda ne vem, če bo kaj iz tega.

Fano, 14. maja 1945.

Proti esakemu pričakovanju smo danes popoldne srečno dospeli v Fano: 2 duhovnika (Prutas pa jaz) in 19 bogoslovcev in semeniščnikov (med temi je 7 ljubljanskih redovnikov). Prevozno sredstvo nam je dal na razpolago ital. general na škofovo prošnjo.

V semenišče samo padli kot blisk z jasnega. Vkljub temu pa so nas sprejeli nadvse ljubeznivo. Takoj

smo se počutili kot doma.

Moj namen je, da bi šel čimprej v Rim, da bi tam medil vso zadevo naših beguncev in posebno duhovnikov in semeniščnikov.

Od doma nimamo posebnih novic. Kar jih je, so slabe. Pretacije se nadaljujejo, bojé se vršijo izgnanstvo v Rusijo. V Ljubljani so se menda vojaki umaknili, civilisti pa so bili skoraj vsi zajeti.

Fano, 15. maja 1945.

Tukaj se imamo zelo dobro. Muči me edino skrb za našimi doma in pa - hrepenenje po Rimu. Jutri bomo odpotovali: Gontar, Okoru pa jaz - in sicer z vlakom do Fucone, potem pa bomo videli.

Rim, 17. maja 1945.

Ob 7. zjutraj smo dospeli v Rim po 26 urni vožnji iz Fana. V Falconari smo nasti takoj zvezo. Vožnja je bila grozna: živinski vagoni, polni vojaštva, vročina, ...

Okoma sem oddal pri lazaristih, Prutar se je nastanil pri sestri, jaz pa sem dobil mesto v Lombardu. Že danes sem na hitrem obiskal p. Prešerna, Mgrja Fogarja; zvečer sem pri šolskih sestrah videl še druge ljudi, med temi tudi Voguča in Vošnjaka.

Zvedel sem grozno novico, ki me je strašno potrla: dr. Kralj je lansko leto o božiču umrl. Preveč je delal in se trudil. Na božični večer je legel, o polnoči je prejel sv. popotnico, drugi dan je padel v delirij, na 27. je umrl. Skoraj istočasno kot Pepi Bratuž! In mi nismo ničesar slutili! Hudo nas Bog preizkuša.

Tako mi je težko, kot bi mi bil umrl radni brat. Veselil sem se Rima največ radi Jankota: delati skupaj z njim je bilo pravo veselje. Sedaj nima Rim zame nobene privlačnosti več.

Rim, 18. maja 1945.

Dolgočasim se. Ven se mi ne ljubi, ker je pacvrče, doma ne vem, kaj bi delal. Za prvo silo sem si nakupil nekaj knjig in par potrebščin. Vse je grozno drago.

Rim, 21. maja 1945 (brnk. ponedeljek).

Svoje življenje sem si že nekoliko uredil, tako da se da kar živeti. Obiskal sem razne znance in spoznal nove člane naše rimske kolonije.

Iz domovine nobenih novic. Tito bi se moral umakniti iz Trsta in iz Gorice.

Čakamo, kaj bo napravil. Ljubljana se je rešila na Koroško. Naši Primorci so še vedno v Lesenu, razen vojastva, ki je v Forli.

Rim, petek 25. maja 1945.

Berem, študiram, pohajam po mestu: Tako mi minevajo dnevi.

Angleži so zasedli Trst in Gorico. Od doma nobenih novic. Lotera se me domotožje po Gorici, po življenju, ki sem ga preživljal v zadnjih mesecih, po ljudeh, s katerimi sem živel. Bog ve, kaj je z Macijo Vidmar, z Majdo in z drugimi? Bojim se, da se ne bomo nikdar več videli. Bojim se, da se bo naša emigracija spremenila v izgnanstvo. Tako čudno je vse, kar se godi z nami in z našim ljudstvom. Tako čudni so božji načrti z nami. Kakor da bi nas Bog popolnoma zapustil in zavrgel. Vse je

pri nas uničeno ali vsaj pretogono: KA. kulturno žiljenje. Še hujše zgleda stvar v Ljubljani. Toliko se je molilo in delalo, toliko žitvovalo in sedaj se zdi, da je vse zgubljeno.

Rim, 28. maja 1945.

Skoraj cel dan sem bil skupaj s prijateljem j. ž. Informiral me je zelo natančno, kot zna on, o celotnem položaju. Naš položaj je obupen: zdi se, da ni za nas nobenega izhoda. Napravili smo brez dvoma velike napake. Niž manj obupne so razmere med našimi ljudmi v Rimu. Edino, kas bi nas rešilo, bi bila vojna med Rusijo in A.A. Razlogov za vojno je veliko, toda znakov za vojno dosedaj še ni. Ako hočemo biti realisti, se moramo na vse pripraviti, tudi na dolgo emigracijo.

Rim, 2. junija 1945.

Zvedel sem spet nekaj novic o naših begunčih. Iz Ljubljane je zbežalo okrog 15000 civilistov in 12000 vojakov, duhovnikov je okrog 220. Na poti so partizani zajeli in poklali okrog 500 ljudi, med njimi 16 duhovnikov. Vsi ti begunci so na Koroškem in na vzhodnem Tirolskem (Lienz). Godi se jim zelo slabo. Hrane dobijo na polovico tega, kar dobi krajevno prebivalstvo. Spijo kar na prostem. Lj. škof bi rad prišel v Rim, pa ga Angleži ne pustijo.

Naši Primorci pa so iz Cesene šli v Riccione in se nahajajo po hišah. Bojé se nimajo ravno slabo.

Rim, 10. junija 1945.

Strašni udarci padajo nad naš narod. Zdi se, kakor bi nas Bog hotel izbrisati z obličja zemlje. Iz Koroškega je

prišlo nekaj strašnih novic. Angleži so zadnje dni maja izročili partizanom 11,100 naših ljudi, skoraj vso našo vojsko in okrog 600 civilistov. Istočasno so izročili tudi več tisoč Sobov dobrovoljcev in četnikov. Izročila nekaterih ubežnikov so grozna: partizani so veliko ljudi poklali, usoda drugih pa je neznana.

Rim, 11. junija 1945.

Danes sem bil v avdienci pri sv. očetu. Prosil sem ga za poseben blagoslov za naše ljudsko in za naše begunce. Papež je pripomnil, da dobro vé, koliko naš narod topi.

Med zavezniki in Titom je prišlo do sporazuma glede primorskega vprašanja. Pažina primorskega ozemlja ostane Titu, t.j. zasedejo ozek pas, ki zavzema Pulj,

zapadno istrsko obalo, Trst, Gorico, Tolmin, Kobarid, Trbiž.

Jaz sem sem v velikih dvomih, kaj bi napravil. V Gorico me ne miče posebno, dokler se razmere dokončno ne uredijo. Najraje bi ostal v Rimu in se posvetil študiju. Najbolj bi me zanimala biblika.

Sicer pa so to le goli načeti. Popolnoma se prepustim božji Previdnosti, kaj me ona vodi še naprej, kakor me je dosedaj vodila.

Rim, 19. junija 1945.

Dobil sem pismo iz Gorice od Mgrja T. V. Razmere so dosedaj še kolikor toliko znosne, vsaj v Gorici. Smeli so lepo procesijo sv. R. Telesa, ki so se je udeležili celo zastopniki oblasti. Moja gospodinja Marija so zvetivali, ker so baje na stanovanju nekaj našli. Zapita je v

Idriji. V trnovskem gozdu se polnijo jame: žrtev je dosedaj bajé okrog 5000. Nekateri duhovniki (Klinec, Bratina, Krapež) bi se lahko vrnili domov, drugi pa bolje ne. I meni nič ne priše izvečno, pa mislim, da spadam med goduje. Trolao, Mauti, Livoko so se morali umakniti čez Sočo. V O.F. prevladuje narodni moment, dari so vsi komandanti in komisarji komunisti. Do lekve in do vere vlada stopnost.

Iz Ricione je prišel tudi Sočko Gregorec. Radi brane se imajo malo slabše. Menda bodo v kratkem odšli v Arkono. V taborišču so lepo organizirani in zaposleni z raznimi predavanji, tečaji, itd.

Kar se mene tiče, sem se že odločil, da se v Gorico dokončno ne vrnem več. Če bo kazalo bom šel pogledat. Drugače pa mislim ostati v Rimu in študirati sv. pismo.

Rim, 21. junija 1945.

Iskal sem nadškofa, ki se je vrnil iz Vidma. Radi mene, je povedal, je bolje, da se ne še vrnem v Gorico. Treba je počakati, kaj bodo prinesla pogajanja, ki se ravno sedaj vršijo.

Pontar Stanko je danes odšel iz Rima in se bo skušal pribiti do Koberida, ako bo kazalo.

Mene se je kar nenadoma polastilo silno domotožje. Ne vem, kako, zdi se mi, da bi najraje vse popustil in šel domov. Dari vem, da v Gorici zame ne bo prijetno.

Tako čudno se mi zdi vse to, kar se dogaja z nami, z našim ljudstvom in z menoj! Kot rouje! In bodočnost je čma. V meni pa ni toliko moči, da bi ji šel pogumno nasproti. Rad bi se ji izognil...

Rim, 25. junija 1945.

Obiskal sem svojega šosolca Prevota, ki je že 6 let kaplan na Garbatelli. Ima se dobro in dela lepo. Kmalu bo premeščen na samostojno župnijo.

V Gorici se bodo stvari menda uvedile, vsaj začasno. Mene zelo mika domov. V Rimu postaja neznosno radi vročine. Mika me tudi, ker nimam nobenih novic o mažih. Najbrž se bom odpravil že kje drugi teden. Bojim se le poti, ki je v tej vročini tako grozna.

Rim, 2. julija 1945.

Dr. A.K. je prišel iz Riccione in prinesel nekaj novic z Goriškega. Marijo izpustili. Mojo knjižnico so hoteli sežgati, pa je Marija le prepnosila, češ da jih rajši pošče ona počasi. Izpustili so tudi

Željko in Ahijeve. Mijo V. so izpustili in ponovno zapeli. Majdo so baje peljali v Ljubljano. V Gorici so Amerikanci, civilno oblast pa imajo še partizani.

Zelo sem neodločen in ne vem, kaj bi napravil. Da bi v Gorici ostal, menda ne kaže. Najboljše bo, da počakam še točnih novic iz Gorice.

Rim, 8. julija 1945.

Včeraj je dospela v Rim grupa Kralj. Dr. Kacin se mudi že en teden v Rimu. Taborišče v Riccione bodo najbrž razpustili. Na Goriškem je že več ali manj odkrit boj med zavezniki in partizani.

Upam, da se bom v kratkem vmil. Pred par dnevi me je prišel obiskat Armando Del Negro iz Štandreža, ki je v Rimu kot vojak. Bil je v Štandrežu in mi je prinesel pismo od naših.

Rim, 10. julija 1945.

Že par dni se mučim, da bi dobil kako prevozno sredstvo proti severu. Pa zaman! Poskusil bom še z begunskim vlakom.

Splošen položaj se ne zdi rožnat. Rusija in njeni zavezniki postajajo vedno bolj napadalni. Zapadni velesili sta še vedno na mniku, menda se bojita vojne z Rusijo. Radi tega so razmere tudi na Goriškem tako nejasne in negotove.

Rim, 16. julija 1945.

Danes se je začela v Potsdamu konferenca treh velikih (Truman, Churchill in Stalin). Tam se bo odločilo tudi naše slovensko vprašanje.

Šele prihodnjo nedeljo bom najbrž odpotoval proti severu.

Riccione, 23. julija 1945.

Včeraj popoldne smo končno odpotovali iz Rima in sicer z begunskim vlakom: Vošnjak, Matko, Anica Košič in jaz. Vlak je bil prenatrpan. Samo gdčni Anici se moramo zahvaliti, ako smo dobili še nekam dostojne prostore. Spal nisem nič. V Riccione smo dopeli ob 11. Odmaševal sem, pokosil in nato stopil malo v stik z našimi ljudmi. Grozno sem zmučen.

Riccione, 26. julija 1945.

Ni slabo to življenje! Lep kraj, morje in hrana dobra. Naši ljudje se še dobro držijo. Angleški komandanti so sicer malo čudni (med drugim zahtevajo, naj ljudje po vsej sili plešejo in so vodi tega nastali celi incitendi med poveljništvom in duhovščino), pa se že izhaja. Ljudje si gotovo želijo domov. Zaenkrat še

upanje.

Forlí, 27. julija 1945.

Z vojaškim avtomobilom so nas pri-
peljali do Forlíja in odložili v Tabori-
šcu. Z nami je še Komar Vl. Ni se nam
posrečilo, da bi že danes odrinili pro-
ti Bologni.

Bologna, 28. julija 1945.

Spet vožuje s kamionom v družbi
Čehov in Gehov, ki se vračajo domov.
Kamion nas je odložil pred škofijo. In-
formirali smo se malo za prevoz na-
prej. Edino sredstvo je kovizna, ki vozi do
Benetk. Cel dan smo kolovratili po mestu
in urejevali svoje stvari. Duhovniki smo
se nastanili v „Ispizio del Clero", kjer je
prav prijetno.

Videm, 30. julija 1945.

Včeraj ob 6 zj. smo odpotovali iz Bologne s kosiero. Imeli smo zelo lepo vožnjo. Ob 11 smo bili v Benetkah. Nobenega primerne=ga sredstva ni na razpolago razen to=vornega vlaka Mestre-Udine. Kralo smo se odpočili, ker smo vsi prozno zdela=ni, in se nato spet vmili v Mestre. Z veliko težavo smo dosegli od zavezniških oblasti, da nas vzamejo na vlak. Spra=vili so nas kakih 80 ljudi v živinski vagon; ob 10 zv. smo odrinili, spali po tleh ali po kovčegih in dospeli vsi zmučeni okrog 6 uve v Videm. Anica in M. sta nadaljevala pot v Gorico, mi pa smo se ustavili pri kapucinih. Popoldne se je vmil M. iz Gorice in nam prinesel nekaj novic. Položaj ni obupen, po tudi=jasen ni.

Gorica, 31. julija 1945.

S koriero sem dospel v Gorico in se nastanil v semenišču. Ne morem ri še ustvariti jasne slike o položaju.

Gorica, 2. avgusta 1945.

Obiskal sem vajne ljudi. Bil sem na svojem stanovanju. Pobrali so mi precej obleke in perila v vrednosti 100.000.- lir. Kujige sem rešil in mnogo drugega. Videl sem Štilijo, ki se je pravkar vrnila iz Ljubljane. Beli so bundi dneri. Par dni po mojem odhodu so me iskali in ti me gotovo odpeljali. Zdi se, da pne je O. Jonh precej obremenil. Položaj se mi tremutno ne zdi tako obupen. Sokler so zavezniki v Gorici, imam občutek, da sem vsaj v mestu varen. Moji Standvežci so se zame zelo zavzeli.

Gorica, 3. avgusta.

Konferenca v Potsdamu se je zaključila. O primorskem vprašanju se ni govorilo. O tem bo odločila konferenca peterih zunanjih ministrov. Zaenkrat smo torej varni.

Gorica, 10. avgusta 1945.

Bil sem v Trstu in sem govoril s S. Noče, da bi šolstvo v Gorici prišlo kom. v roke. Hoče imeti nekaj dem. ljudi. Govoril je z zastopniki kom. in je odnesel zelo slab vtis. - Kralj Peter je odvzel regentom oblast. - Japonska ponuja predajo pod pogojem, da se obrani monarhija.

Gorica, 11. avgusta.

Japonska se je brezpogojno predala. S tem je vojna končana. Najbolj odločilna je bila atomska bomba.

Gorica, 17. avgusta.

Danes je dan zmaga. Naši ljudje demonstrirajo po mestu, ker so zavezniki razpustili osvobodilne odbore. Bilo je nekaj propadov in aretacij. Iz Rima sem dobil poročilo, da je bil krek od zaveznikov povabljen, da se udeleži mirovnih pogajanj med Italijo in Jugoslavijo.

Gorica, 20. avgusta 1945.

Nocoj smo začeli duhovne vaje. Kakih 40 nas je. Govori nam dr. Močnik.

Uvod: Nov čas vstaja, nov red se poraja. Potreba novega človeka. Tudi novega duhovnika potrebujemo, nov po duhovnem življenju in v dušnopastirskem delovanju. Duhovne vaje so čas obnove. Delati jih moramo „mit einem eisernen Reformwillen" –

Gorica, 21. augusta 1945.

I. Mi in Bog: naša popolna odvisnost od Boga. „Omnia mi".

II. Skrb za dušo: 1) Misliti na večnost. 2) Odtrgati se od posvetnega. 3) Otresti se mlačnosti.

III. Duhovno življenje: Temelji v milosti.

IV. I greku ...

Nekoliko suh sem in se nič kaj ne morem zbrati ...

Gorica, 22. augusta 1945.

V. I peklu: Sacerdos in aeternum, damnatus in aeternum ...

VI. Očistimo si mišljenje - čustvovanje - hotenje.

VII. Skrb za duhovniške poklice ...

VIII. Kristus nas kralj: poznati, posnemati ...

Gorica, 23. avgusta 1945.

IX. Ljubezen do Cerkve: papež, škof...

X. Ljubezen do duš...

XI. Razni pastoralni problemi: pridigovanje, spovedovanje (de abusu matrimonii), naši stiki z drugim spolom.

XII. O velikodušnosti pri našem delu (Patro Janián).

Gorica, 24. avgusta 1945.

Zaključni govor: Evharistija in klanja.

Sklep: Večja zbranost in združenje z Bogom (pri verskih opravilih, pri delu: „age quod agis").

Duhovne vaje me niso bogve kako zadovoljile. Preveč sem bil raztresen, in se kar nisem mogel poglobiti. Nekoliko me je tudi motil govornik.

Gorica, 29. avgusta 1945.

D. Ž. J. se govorijo čudne stvari. V duch svobode je tudi on prilezel iz Lukuje. Večkrat so ga videli v družbi s Černetičem: „Tudi midva sva prišla na svetlo", je dejal nekomu. Pri Brudlju je pomagal kraniti šitovo sliko. V Boven je pred nedavnim imel predavanja o zgodovini OF. Med drugim je imel velik govor: Kdo je šito? - Na Orpenici je pri razlagi evangelija o Farizeju in cestninarju dejal, da Farizej je dobrec, cestninar pa partizan.

Gorica, 1. septembra 1945.

Lupine se je omil iz Tj. in povedal, da je govoril s p. Jonkom, ki je bil oproščen. Ta mu je naročil, naj vpraši meni in M. B., naj se prajiva: ko je bil v Ajdovščini, so ga zaslišavali pri 40 mrzlice in on je naju dva precej obremenil, „da

bi druge duhovnike rešil, „češ midva sva itak na vamem, ker sva zbežala.

Gorica, 2. septembra 1945.

Imeli sem zanimiv razgovor z m. s., ki mi je marsikaj pojasnil: Dubostvo je prekoračilo meje dovoljenega (prisega); slabo je bilo, ker so popolnoma odločali vojaki in mladina (Straža); nico se ozirali na politično vodstvo. Tudi škof je šel predaleč (sam se je udeleževal vseh slovesnosti, izjava lojalnosti duhovščine okupatorju). Treba je, da tudi mi ugotovimo, kdo je res kolaboracionist. To so predvsem vsi oni, ki so iskali rešitve slovenskega vprašanja v sklopu Nemčije (Rupnik in njegovi, M. Jev., Lakih 20). Potem so tisti, ki so bili v službi Gestapo in so tudi naše ljudi izdajali. V to vesto spadajo vsi oni, ki so prave zločine rešili (pri policiji

itd). Drugi, ki so imeli sicer dobre namene, pa so šli le predaleč, se bodo morali vsaj za en čas umakniti.

Na podlagi teh načel smo ugotovili, da pri nas na Primorskem (oko izvzamemo nekaj drobnih slučajev) pravega kolaboracionizma ni bilo.

Gorica, 4. septembra 1945.

Danes se je vrnil oče iz Ljubljane, kjer je bil en teden. Povedal je, da je pretekli petek, 31. 8. umrl strie Leander v Ljubljanici.

Gorica, 2. septembra 1945.

Japonska je podpisala brezpogojno predajo.

— —

—

Gorica, 11. sept. 1945.

V Londonu se je sestal svet zunanjih ministrov, ki naj določi in pripravi mirovne pogodbe. Na prvem mestu je vprašanje meja med Italijo in Jugoslavijo.

Gorica, 19. sept. 1945.

Nadškof me je imenoval za ravnatelja slovenske gimnazije v malem semenišču z nalogo, naj organiziram se potrebno.

V Londonu sta Italija in Jugoslavija predložili svoje mnenje glede uveditve meja. Svet ministrov je poveril tajnike, naj vprašanje proučijo in sicer v tem smislu: 1) narodnostna meja, 2) bojaško pristanišče in naprave mednarodno pristanišče.

Gorica, 27. septembra.

Danes je po mučni bolezni umrla Zala Zamar. Pokopali so jo v Biljah. Bolezni se je nalezla pri partizanih.

Gorica, 4. oktobra 1945.

Londonska konferenca zunanjih ministrov se je zaključila – brez posebnih uspehov. Govori se celo o pravem polomu. Dejstvo je, da so se pokazala med zavezniki, zlasti med Sovjeti in ostalimi, zelo ostra nasprotja.

Gorica, 8. oktobra.

Spet nekaj dogodkov iz našega življenja: Pred enim tednom so imeli v Sj. domu posvetovanje, kako sprejeti zavezniško komisijo. Prisostvovala sta tudi Mgr. Vlč in Mgr Jač. Poslednji je bil celo izvoljen v pripravljalni odbor. Mgr Vlč mi je

naknadno vse to povedal. Pripomnil sem, da bi morali duhovnike sklicati in jih o tem obvestiti. Pred par dnevi smo se res sestali (tudi Joč je bil vabljen, pa kot po navadi ni prišel) in to, kar se je zgodilo obsodili. Tudi pri reševanju našega primorskega vprašanja načemo imeti nič skupnega z OF. Mi bomo sami nastopili in tudi svojo izjavo podali. Hočemo pa ločiti svojo odgovornost od OF: karta, ki jo le-ta igra, je pri zavezniki zelo slaba.

Jugoslovanski škofje so izdali zelo krepak pastirski list, ki ga bo SP objavil.

Malo semenišče je spet v veliki nevarnosti: Amerikanci nam ga hočejo zasesti.

— —

—

15. oktobra 1945.

V soboto in nedeljo (13. in 14.) so imeli v Sj. domu Gregorčičevo proslavo. V nedeljo zvečer so imeli pri Pavlini pevci in priredilelji večerjo, katere se je udeležil tud Jvč. Bajč je prisostvoval tudi plesu, ki se je vršil po večerji.

Gorica, 17. oktobra 1945.

Delo za Malo semenišče dobra napre=duje. Slovenci bomo imeli pripravnico in tri gimnazije, v ostalih razredih posebej slo=venščino, italijanščino, verouk in zgodovino. Morali bomo poklicati nekaj ljubljanskih gospodov.

Gorica, 18. oktobra 1945.

Pri mezi je bil dr. Stiligoj in mi pri povedoval, da se snuje legalna opozicija proti of. Vabil je, naj bi se tudi mi

udeležili NS, ki se snuje. Vsaka stranka to dala enako število članov.

Gorica, 30. oktobra 1945.

Zelo sem zaposlen: šola, list, malo semenišče i. dr. Poleg tega pa še neprestani obiski.

Gorica, 31. oktobra 1945.

V istu za pred par dnevi vgimili inž. Martinjak, dr. Martelanc z gospo. Zdi se, da za postali žilve OZNE.

Gorica, 7. novembra 1945.

Ivan me je prišel obiskat; včeraj je prišel iz Ljubljane.

Zemaj kaže slabo. Med vzhodom in zapadom se stvari zostrujejo. Ni izključen spopad. Bojim se, da bomo ravno mi najbolj plačali.

Gorica, 8. nov. 1945.

Na 31. oktobra so zastopniki oporsko usmerjenih primorskih Slovencev pozvali jugoslovenske narode, naj vsi glasujejo za šilovo Ljudsko fronto: samo zmaga LF more primesti Primorski odrešenje. Podpisali so razni partizanski veljaki in med njimi štirje duhovniki: Mgr. Juvančič, Mgr. Valentinčič, V. Vodopivec in Pišćanc iz Kotinare.

Danes po „casusu" je nadškof pridržal slovenske duhovnike in nam omenil izjavo, ki so jo v Ajdovščini podpisali in omenjeno izjavo. Podpisniki pove, je dejal nadškof, se še dajo razumeti, če ne opravičiti. Drugi pa so neopravičljivo radi pastirskega pisma jugoslov. ~~nad~~škofov. S to izjavo so nekako dezavuirali pastirsko pismo.

Navzoče sta bila Joč in Velč.

Gorica, 13. nov. 1945.

Danes se je otvorilo Malo semenišče z mašo našega nadškofa. Otrok je zelo veliko, zlasti Florencev. Jutri so sprejemni izpiti v I. gimnazijo.

Gorica, 26. nov. 1945.

Nič izrednega v mojem življenju. Ne zmaj vlada mir, ki pa je le navidezen. Med velesilami so velike napetosti.

Indi pri nas se zdi življenje mirno. Dela je veliko. Poleg dogmatike imam v Malem semenišču 5 ur filozofije in 3 grščine.

Gorica, 1. dec. 1945.

V Jug. so pred par dnevi oklicali republiko in odstavili kralja. Zavezniki molčijo:

Gorica, 2. dec. 1945.

Iz Sj. se je vrnil R. B., ki je bil tam zaprt. Pravil je, da se stvari normalizirajo. Tam v maja bodo Jugoslovani zasedli celo Primorsko: z zavezniki so že domenjeni.

Gorica, 6. dec. 1945.

Snoči je bilo v Verdijevi dvorani miklavževanje z igrico Miklavž pritrajo in z obdarovanjem otrok. Obisk že precejšen. Med Miklavževim govorom je bilo par medklicev: Smrt in živel! Istočasno je bilo v Sjudskem domu slov. ital. miklavževanje.

Gorica, 16. decembra 1945.

Včeraj smo kristili 12 letno rusko deklico Ireno Juskevič. Stanči se zbežali iz Rusije in se nahajajo sedaj v Gorici. Danes je prejela v naši kapeli prvo sv. obhajilo.

Gorica, 22. dec. 1945.

Spet ruski krst. Pogojno sem krstil, spovedal in noto poročil rusko dekle z imenom Ana Žuravskaja (roj. v Minsku 8. 3. 1926), odvedem v Nemčijo in odtam je prišla v Gorico z Jantom, s katerimi se je bila že v Nemčiji civilno poročila. Pripravljal sem jo kakih 14 dni na zakramente: napravila mi je vtis dobrega, nedolžnega dekleta, in se je krščanskega nauka zelo hitro naučila in sprejela brez posebnih težav.

Danes je bila pri meni tudi Olga Djadkova, ki sem jo tudi pred meseci pripravil na zakramente. Ima velike težave. Ne more se prerazgojiti. V Rumiji je bila konsomolka načelnica, česar se ne more otresti. Topi pri tem, zelo se boji greha, toda nima moči, da bi se vzdrgala. Tipična problematična ruska duša. Priznala mi je, da smo ji mi duhovnikom z našim celibatom velika uganka. Skušal

sem ji to razložiti. Vtis sem imel, da me je vsaj deloma razumela. Čutil sem pri tem veliko moč in odličnost našega celibata: tako za olgó kot za Ano smo duhovniki neka čudovita bitja, pred katerimi se je mogoče odkriti in zaupati.

Gorica, 24. dec. 1945.

Zjutraj sem bil v Trstu. Sklenil sem, da se vpišem na filozofijo v Trstu in sem mislil, da bom danes vse uredil. Toda bilo je vse zaprto.

Zvečer ob 10,30:

Kot delam že več let, sem se tudi uvoj na božični večer posvetil prav. Srcu Jezusovemu po molitvi sv. Marjete M. Alacoque.

Božje Srce me je v tem letu čudovito varovalo, da mu moram biti res iz vse duše hvaležen.

Gorica, 26. dec. 1945.

Božični prazniki so še lepo minili. Vreme je malo deževno, toda toplo. Na predvečer praznika je bila zvečer ob 6 sv. maša.

Obiskal sem družino Zanier, kjer je nekako zbirališče vseh Rusov v Gorici. Gospa je ruska Boljakinja, gospod po očetu Italijan, po materi pa Ukrajince.

Gorica, 27. dec. 1945.

Zvedel sem nekaj novic iz Lj. Razmere so zelo hude: sestre so izgnali iz bolnic, verouka na šolah ni, volitve nico bile nič svobodne, temveč velika slepanija (kadar je podla kroglica v skrinjico brez liste, se je razločno slišalo) itd.

Gorica, 31. decembra 1945.

Vpisal sem se na filozofsko fakulteto tožaške univerze. Najbrž bom šel takoj v III. letnik. Zelo rad bi se seznanil z laično filozofijo,

kot jo učijo na univerzah.

Leto 1945. je zatonilo. Mislim, da je to leto najhujše v mojem žiolgenju: konec vojne, ... in vse vstalt s tem zvezano. Bogu moram biti iz srca hvaležen, da sem go že toko dobro končal. Božja previdnost me je res čudovito spremljala v tem letu...

1946

Gorica, 1. januarja.

Lep, sončen dan je, brez vsakega mraza. Vesel in polu zaupanja stopam v novo leto... Dari dobro vem, da bo to leto najbolj odločilno. To je leto mirovne konference, ki se mora sestati do 1. maja. Takrat – dovej v dobi pav meseci – se bo odločila moda Evrope in zlasti Primorske, s katero je tesno družena moja vsebna moda. Kaj bo z nami? Kam bomo prišli? Trojna možnost: Titova Jugoslavija – Italija – zavezniška uprava še nadalje. Zelo bi si želel ostati doma, delati v miru, pozvetiti se šoli, študiji, družam. Toda bojim se, da ne bo mogoče. Bojim se, da bo treba spet bežati in sedaj za vedno, v tujino... Toda ničesi me ni strah, na vse sem pripravljen, tudi na

ječo, obsodbo ... tudi na izgnanstvo.

Gorica, 5. januarja 1946.

Nadškof mi je naročil, naj preozamem fundamentalko v velikem semeništu. Mgr. Jurančič je bil odstavljen in sicer direktno iz Rima: radi onega proglasa ob priliki jugoslov. volitev. Ubogi človek, prav smili se mi! Toliko dobrega bi lahko napravil med nami, pa je tako žalostno kručal. Mislim, da je tudi njega pogubil napuh.

Gorica, 7. jan. 1946.

Nadškof mi sporoča, da je Mgr. J. rekurirat v Rim. Jakler ne pride iz Rima dokručen odgovor, bo še nadaljeval s predavanji.

Gorica, 12. januarja.

Nad vsem našim - in mojim še posebej - življenjem visi Damoklejev meč: kaj bo z naše

deželo, kaj bo z nami, kaj bo z menoj?
Do meseca maja bo menda sestavljena in podpisana pogodba z Italijo in takrat se bo odločila naša usoda. Zelo sem miren, kar se tega tiče, naravnost ravnodušen in pripravljen prav na vse, tudi na najhujše. Vendar bi mi bilo zelo hudo, ako bi moral zapustiti svojo deželo in iti po svetu. Tako sem si lepo uvedil svoje življenje in svoje delo, tako prijetno se počutim, da bo res bridko pustiti vse to in iti v negotovost, v tujino. - Našim doma je zelo hudo, ko jim pravim, da bom raje šel... Tudi mami bo zelo hudo! Revica, morda me ne bo niti našla doma, ko se vrne!

Gorica, 27. jan. 1946.

Pri nas nič posebnega. Pričakujemo razmejitveno komisijo. Of se vedno huje zaganja v SP. List postaja res nekoliko prehud. Drugače živimo v pričakovanju — —

Gorica, 13. febr. 1946.

Razmejitvena komisija bi morala priti den na den. Pričakovanje je povsod zelo veliko. Ali bomo imeli tudi mi dostop, ne vemo.

Napetost je po deželi velika. Morda tudi radi mednarodne napetosti, ki se kaže zlasti na londonski konferenci.

Že en teden predavam tudi fundamentalko. Mgr. J. je moral le opustiti, dokler ne pride odgovor iz Rima.

Gorica, 19. 2. 1946.

Položaj pri nas postaja vedno bolj vznemirljiv. V pasu B se koncentrirajo jugoslovanske čete in sicer vzdolž Morganove čete. Razmejitvena komisija najbož sploh ne bo, vz. je meri da že bila, toda tajno. Šušlja se, da je usoda naše dežele že odločena in sicer v smisl internacionalizacije. Partizani grozijo, da,

ako bo to resnično, bodo pa tudi samo za tri noe zasedli cono A in se kruto maščevali nad „belogardisti". Zavezniki se kažejo zelo hladnokrvne in se za vse te govrice in za vse te dogodke ne zmenijo.

Pred 14 dnevi je prišla iz Aleksandrije neka šolska sestra in prejala s seboj veliko blaga, ki so ga ji dale naše ženske za domače. V Splitu je morala pustiti vse blago in velika nevarnost je, da bo splot zaplenjeno. Tudi naše mamu nam je nekaj poslala. Blago je potovalo pod pokroviteljstvom Unrre.

Gorica, 21. febr. 1946.

Danes je bil občni zbor Slovenskega Alojzijevišča. Odobrito novih pravil in volitve novega odbora. Volitve so se volile v duhu „Ljudske demokracije". Za predsednika je

bil potojen Mgr. Valentinčič. Za podpreds. je bil prvotno izbran St. Stanič. Toda volitve ni so bile priznane, češ da ni „persona grata". Nato so volitve ponovili in izšel je Mgr. Juvančič. Za tajnika je dr. Klinec; odbornika Rutar in Mgr. Tovoš. Nadžarnika: C. Sedej in Vinko Čvrnigoj.

Gorica, 3. marca 1946.

V Londonu so se končno le sporazumeli gledi razmejitvene komisije, ki bo v kratkem prišla v Julijsko krajino. S tem se bliža h koncu drama naše Primorske. Morda tudi moja drama? Bog ve! Tako temna je bodočnost! Vse možnosti sem že prešteval, tudi najhujše. Zelo težko bi mi bilo, ako bi moral zapustiti Gorico. Toda tudi na to sem popolnoma pripravljen. Morda nam bo pa te tujona bolj mila kot domača zemlja, kjer nam ni obstanka. Skoraj si ne upam pričakovati, da se bo stvar za nas lepo izteklo.

Gorica, 7. marca 1946.

Razmejitvena komisija je prispela danes v Prst. Manjka sovjetski delegat, ki bo prišel jutri skozi Ljubljano.

Gorica, 13. marca 1946.

V ned. 10. t.m. je v Škednju (Prst) policija streljala v množico: 2 osebi sta bili ubiti in več ranjenih. Po dezeli je zelo veliko razburjenje: stavke, protesti, demonstracije. ZVU raziskuje vso zadevo.

Gorica, 17. marca 1946.

Položaj je vedno bolj napet. Churchill je imel pred časom hud govor v Ameriki, v katerem je napadel Rusijo in KP, ter do ogrožajo mir. Stalin mu je ostro odgovoril in ga primerjal s Hitlerjem. SZ prodira v Perziji proti Teheranu in proti Turski meji. Sam Bog vé, kaj bo nastalo iz tega! In kaj bo z nami? In manus tuas...

Gorica, sreda 27. 3. 1946.

Že več dni trajajo velike manifestacije po mestu. Včeraj je prišla komisija in začela zasliševati. Iz cele dežele se zgrinjajo množice z zastavami v mesto. Tudi Italijani manifestirajo od svoje strani. Lažnih zastav je po mestu veliko.

Danes popoldne smo bili sprejeti pri komisiji Mgr. Novak, dr. Klinec in jaz kot zastopniki goriške duhovščine in kat. tiska. Morali smo se prej prijaviti. Sprejeti bi morali biti že včeraj zvečer in sicer Mgr. Novak sam. Toda senoči ni prišel na vesto, ker je bil CLN zelo dolgo. Danes so ~~nas~~ prišli ~~[illegible]~~ po nas z jeepom in nas zapeljali na prefekturo. Zunaj je bil polu Trovnik Gridi, ki so kričali, peli in mahali z zastavami.

Morali smo čakali nekoliko časa. Ob 5. pop. smo bili sprejeti. Ori natih nas je pozdravil francoski delegat (mislim, da je bil vodja delegacije g. Wolfram), podal nam je roko, nam predstavil ostale člane

in nas povabil k mizi. Predsedovol je francoski delegat. Na njegovi levici je sedel ameriški zastopnik dr. Misley, zraven njega pa Rus Gorašenko; na desni je bil boje angleški (g. Waldock) in poleg njega nek drug delegat, mislim, da je bil Amerikanec, visok, sivolas, simpaličen gospod.

Predsednik nam je pojasnil proces razgovora. Vsak zastopnik govori v svojem jeziku, tolmač prevede takoj v ostala dva jezika, drugi tolmač pa nam na slovensko. Nam je tolmačil nek mlad ameriški častnik, ki je zašilo lomil neko jugoslovenščino. Naše odgovore so prav tako prevedli v vse tri jezike.

Začel je predsednik in uvodoma poudarile, da se njegova opravšanja omejujejo samo na goriško občino. Za uvod je opravčal, kakšen teritorij obsega goriška nadškofija. Potem pa: Koliko župnij ima goriška občina? slovenskih, mešanih? Koliko je duhovnikov? Kakšno je razmerje med slovenskimi in laškimi duhovniki? Ali

se je to razmerje kaj spremenilo od l. 1935. do danes? pa od l. 1914. do danes? Ali je slov. duhovščina zadostna? Kakšno je razmerje med slovenskimi in štalijonskimi vezniki (i.e. škvilčno)? Zakaj smo šteli Podgorov med slovenske fare, Lvčnik med mešane? Koliko je Slovencev in Štalijonov v Lvčniku, Podgori, Štandvežu, in Šempetru in Solkanu?

Ruskega je zanimalo: So bili duhovniki kaj pregaujani radi slov. pridigovanja in spovedovanja? Internirani, zapiti, premeščeni... Kako je bilo s spremembo prijemkov? Ali so na prijetih spreminjali? Zakaj nisi vsem naenkrat spremenili? Je bilo kaj slučajev med duhovniki? Kdo? Se je li v dobi fašizma veliko Slovencev poitalijančilo, posebno v mestu? Iz kakšnih razlogov? Pa pred l. 1918.?

Druge je še zanimalo? Koliko slovenskih in štalijonskih duhovnikov je v škofiji? Imamo kakšen seznam slovenskih župnij? Morda kak "Status"

iz dobe Sedeja? Ali bi jim mogli preskrbeti?

Pov vsebnih vprašanj: koliko časa je Mgr. Novak že kanonik v Gorici? Kje sva s drugim klincem dosegla doktorat? Ali je bilo prepovedani hodi-ti na ljubljansko univerzo.

Ne koncu so nas povabili, naj predložimo kakšne spomenice, oko imamo: predložili smo našo izjavo in spomenico beneške du-hovščine.

Predsednik se nam je zahvalil za podatke, ki smo se prav tako zahvali in izrazili upanje, da se bo naše vprašanje rešilo na pravičen in zadovoljiv način. Podali smo si roke in odšli. Bili smo natanko dve uri.

Značilno je to: niso nam zastavili niti naj-manjšega političnega vprašanja. Zdi se, da tudi drugih niso vpraševali drugega kot statistične podatke. Politika kot da bi jih ne zanimala.

Gorica, četrtek 28. marca 1946.

Danes sem cel popoldne opazoval z okna na Korzu divindaj po mestu. Na pločniku so se zbrali Italijani, največ mladina, pa tudi dame, in spoljemali s strahovitim žvizganjem in zmerjanjem slovenske manifestante, ki so prihajali mimo. Policija je skobela za red. Na obeh straneh je prihajalo do strašnega izbruha sovraštva, ki se je kazala v medsebojnem zmerjanju, zaničevanju itd. V Trstu je bilo še hujše in je prišlo celo do hudih incitentov.

Gorica, nedelja 31. 3. 1946.

Komisija je že odšla v Trst. Obiskala pa je tudi nekaj podeželja: Brda, kos Beneške Slovenije, Kanalsko dolino, Miren. Povsod je bila sprejeta z velikim navdušenjem, nikjer pa ni pokazala zanimanja za politična opazovanja.

Boris Kraigher, tajnik VAISa je na neki tiskovni konferenci izrazil svoje začudenje nad dejstvom, da so bili nekateri slov. duhovniki v Gorici sprejeti od zavezniške komisije. Več drugih duhovniških delegacij je bilo priglašenih – potom VAISa –, „ki imajo za seboj duhovščino in ljudstvo", pa niso bile sprejete. Pač pa so bili sprejeti ljudje, ki imajo za seboj le peščico duhovščine, „ki so skozi 4 leta sodelovali z Nemci in fašisti in o katerih se lahko reče najmanj, da so narodni izdajalci."

Gorica, 6. 4. 1946.

Iv. Jur. je obhajal v Notre Dame 20 l. mašništva. Po maši se mu je zahvalil Depi Štinkelj, ker je bil edini duhovnik, ki je razumel, in od začetka pomagal OF.

Gorica, 7. 4. 1946.

Zavezniška komisija je opravila svoje delo in se vrnila v London.

Gorica, 11. aprila 1946.

8. 9. in 10. t. m. smo imeli duhovno obnovo za gospe v kapelici naših sester sv. Pavla. Danes je bil zaključek. Uspeh še zadovoljiv. Govore je obiskovalo: 16 - 20 - 16 gospa. Danes zjutraj: 12.

Gorica, 13. aprila 1946.

Iz Rima je prišel odgovor za T. Jur.: stvar se bo dokončno rešila o počitnicah; zaeuknat naj ali prekliče javno pred zagredom ali naj podpiše izjavo, ki naj se priobči v časopisju. Nadškof mi je povedal, da je neko izjavo podpisal, ki pa je preveč meglena in vodena. Nadškof bi želel, da bi bila „Tranchante".

Gorica, 14. 4. 1946 - oljčna nedelja

Nadomestujem župnika od sv. Roka, ki je bolnica. Danes sem imel zelo veliko dela: spovedovanje, binacija in potem pet krstov v porodnišnici Lenoni; popoldne spet i krst pri sv. Ignaciju, potem od 4-9 spovedovanje v Šempetru.

Glede naših razmer smo postali večji optimisti: vse kaže, da bo naše ozemlje ostalo še mnogo let pod zaveznisko zasedbo. Sicer pa... utvar si ne smemo delati, ker je politika zelo spremenljiva.

Gorica, 17. aprila 1946.

Župnik Nardin mi je zaupal par zanimivih stvari glede laške duhovščine: Pred časom so gov. ital. duhovniki sestavili spomenico, v kateri zahtevajo priključitev gov. nadškofije k Italiji. Razlogi so menda: vglejski izvor naše nadškofije, uporaba latinskega oz. italijanskega

jezika po župu. arhivih, v cerkvi (posebno v Gori-
ci). Spomenico so sestavili Pividor, Valdemarin
(ki je edcu najbolj strupenih), prof. Gemona,
Klavega, Pevzig i. dr.. Picinlin in Nardin sta
podpise odklonila, češ da ne podpišeta
falsificiranih stvari. Pevzig je Nardinu celo
grozil: „Quando venà l'Italia, dovrà an-
darsene".

Gorica, 22. aprila - velikonočni poned.

Praznikí so še lepo minili. Vreme
lepo. Imel sem veliko dela, obiske itd. Vče-
raj sem bil zelo zmučen.

Gorica, 25. aprila 1946.

Danes se je v Parizu začela konferenca zu-
nanjih ministrov, pri kateri bodo padle
važne odločitve gledé naših krajev.

— . —

Gorica, 1. maja 1946.

Žalostna obletnica za nas vse! Eno leto je za nami hudih preizkušenj. Pri nas je narodni praznik. V Gorici so imeli snoči baklado, danes so obhodi itd. V Trstu je danes telovadni nastop. Jutri bodo imeli zavezniki v Trstu parado zmage.

Naš položaj je še vedno neodločen in nejasen. Ktvar si ne smemo delati. Pripravljeni moramo biti prav na vse.

Gorica, 4. maja 1946.

Obletnica mojega bega iz Gorice. Kar groza me spreleti, ko se spomnim na vse dni. Le malo je manjkalo, da ni bilo po meni. Priznati moram: to leto je bilo zame najhujše, kar sem jih doživel. Bilo pa je tudi najčudovitejše v mojem življenju: nikdar nisem še tako blizu čutil božji roke, kot v tem letu.

Gorica, 5. maja 1946.

V Verdijevem gledališču je kladinsko gledališče proizvajalo „Divjega lovca". Igra je zelo dobro izpadla. Občinstva je bilo zelo veliko, posebno z dežele.

V Parizu gre boj za naše dežele. Rusija odločno zahteva Ivst Jugoslaviji. Ostali se temu upirajo. - Sam Bog nas varuj, da bi se vse lepo za nas izteklo!

Gorica, 19. maja 1946.

Konferenca ministrov v Parizu se je zaključila brezuspešno. Nadaljevala se bo 15. junija. Spet nam je dano vsekaj časa oddiha. Najhujša točka je - Ivst.

Gorica, 26. maja

Okrog 150 slovenskih otrok je danes pristopilo k prvemu sv. obhajilu v stolnici.

Gorica, 5. junija 1946.

Danes se je vršil občni zbor KTD. Šlo je predvsem za to, ali naj se tiskama še da partizanom v najem ali ne. Pred občnim zborom se je vršila velika volilna kampanja. Predlog za oddajo v najem je zagovoljal zlasti Šuk. Na glasovanju je bil predlog odbit z 39 glasovi proti 17.

Gorica, 8. junija 1946.

Sčeraj pozoči je nenadoma umrl Msgr. Valentinčič. Danes je bil pogreb.

Gorica, 15. junija 1946.

Danes so se spet sestali v Parizu zunanji ministri, da odločijo o naši usodi.

Pri nas je precejšna napetost: i zavezniki i jugoslovani koncentrirajo čete na obeh stranech Morganove čete.

Gorica, 20. junija 1946.

Procesija sv. Rešnjega Telesa, ki je zelo lepo uspela. Celo se je ludi slovensko.

Preteklo nedeljo je bil nadškof v Solkanu ob priliki pevega sv. obhajila. Spregili so ga zelo godo. Ko je odhajal, so padli celo kamni, ki so mu razbili šipo pri sv. Domobilu.

Gorica, 22. junija 1946.

Iz Pariza prihajajo „optimistične" vesti. Francozi so baje predlagali kompromisno rešitev glede Primorske: internacionalizacijo šosta in zaledja.

Gorica, 25. junija 1946.

Danes smo imeli spregemni izpit v prvo gimnazijo. S tem smo dokončno zaključili šolsko leto. Začenjajo se počitnice.

Sv. Jezusovo, 28. junija 1946.

Pri Sv. Jez. velike ordinacije: 11 duhovnikov, med katerimi 2 Slovenca.

Popoldne sem šel s kočero na Livek, ker bom v nedeljo pridigal pri novi maši.

Livek, 29. junija 1946.

Nadomeštujem župnika, ki je šel na Ivnovo govorit na novi maši. Smel sem dve sv. maši, eno pri sv. Petru.

Lepo je tukaj: lep kraj, dober zrak in dobra voda.

Livek, 30. junija 1946.

G. Ivne Kreline iz Imovega je pomoril novo mašo. Vse je šlo v največjem redu. Veliko ljudi, nekaj duhovnikov in bogoslovcev, lep sprejem, slavoloki itd.

Kobarid, 1. julija 1946.

Popoldne sem prišel v Kobarid. Ustavil sem se malo pri dekanu, kjer sem našel še druge gospode. Zvedel sem, da so po Istri izbruhnili veliki nemiri: demonstracije, stavke, protoji. Prenočil sem pri Stanku Poutanju.

Gorica, 2. julija 1946.

Z jeznom sem dospel zjutraj v Gorico.

Gorica, 3. julija 1946.

Danes so se 4 zunanji ministri v Parizu sporazumeli glede internacionalizacije Istre: Ist bo obsegal galedje, ki gre od Devina do Cittanova. O Gorici ni nobenega govora. Najbrž bo obveljala Bidaultjeva črta. Italijani so strašno razburjeni...

Gorica, 6. julija 1946.

Dne 3. 2. t. l. ob 9.30 zvečer sem napisal v svoj koledar pod domažujim datumom: Kje bom danes na svoj ~~god~~ rojst dan?

Hvala Bogu, že sem v Gorici in sem svoj rojstni dan že lepo praznoval. Ne vem, pa, koliko časa bom še. Danes zvečer ob 6 je namreč počila vest, da je dospel iz Pariza Telegram, češ da je Gorica izročena Jugoslaviji.

Gorica, 8. julija 1946.

Včeraj sem bil v tistu pri sv. Ivanu na novi maši, ki jo je danovel Marjan Hrvatin.

Gorica, 29. ~~avgusta~~ julija 1946.

Danes se je začela v Parizu ~~mirovna~~ konferenca. Navzočih je 21 držav.

...

Gonca, 4. avgusta 1946.

Od 27.7 - 3.8. sem se kopal v Devinu. Stanovil sem v župnišču, le spat sem hodil v Sesljan. Bilo nas je velika družba: dr. Mačnik, ga. Kroljeva, posneje oba Žabkarja. Bilo je zelo lepo. Le zadnji dan me je sonce prehudo ožgalo, da sem se vrnil z vročino.

Gonca, 23. avgusta 1946.

Konferenca v Parizu traja že tri tedne; konkretnega ni še nič. Živimo še vedno v stalni negotovosti. Odnosi med zavezniki in Jug. so vedno bolj napeti.

Sv. Višanje, 24. avgusta 1946.

Z Brumnovimi smo dospeli zvečer na Višanje. Vreme je prijetno, hladno. Pred nami je prišlo nekaj romanjev iz Bed. Kmaj sem se malo oddahnil, sem

že moral v spovednico.

Sv. Višanje, 25. avg. 1946.

Zjutraj sem imel peto sv. mašo za romanje. Potem sem ťaval okoli in otujal spomine na naša nekdanja višanska romanja. Točno pred to leti sem bil zadujič na sv. Višanjah.

Popoldne smo šli na planino napit se mleka.

Sv. Višanje, 26. avg. 1946.

Dopoldne sva šla z dejem Brumnom na Lovca. Popoldne smo mislili iti v Žatnice, da ti nasledují dan lahko otiskali še telopeška jezera – toda začelo je deževati in dež nam je prepovedal naše načite. Prisiljeni smo odati in prenočiti na Višanjah.

Gorica, 27. avgusta 1946.

V Žabnicah smo se ustavili pri šolskih sestrah. V Vidmu smo si ogledali mesto, domov smo prišli pod večer.

Gorica, 28. avgusta 1946.

Mgr. Jurančič se je podal v Paris na konferenco. Pravijo, da je v Lj. govoril pred partijci in med drugim poudaril, napake, ki so jih napravili na Primorskem.

Gorica, 15. septembra 1946.

Od 7.-14. t.m. sem bil bolan, da sem moral ležati radi vročine. Bolezen je izvirala iz prehlada, ki sem se ga bil najbrže nalezel na sv. Višarjah. Danes sem ~~[illegible]~~ vstal, toda moram še že nekaj dni paziti.

Gorica, 17. sept. 1946.

S nedeljo 15. t. m. je izginil gorujepoljski župnik Izidor Zavadlav, ko se je vračal iz Marijinega Celja. Sse kaže, da so ga partizani ugrabili.

Gorica, 24. sept. 1946.

Danes smo prejeli telegram iz Egipta, da sta mama in Hema odpotovali 18. t. m. iz Aleksandrije s pomnikom, ki bo prišel v Trstu.

Gorica, 25. sept. 1946.

Я когда-то посетил русскую семью Заннбер. В последний раз я был у них в юле месяце. Их соседка, жестокая партизанка, начала теперь распространять весть что я посещаю то семейство ради жены... Это особенно по Штандреже распространяется. Вещ меня очень неловка и я боюс что партизаны

будут воспользоваться этой клеветой и нарочно инсценировать скандаль.

Если Бог мне поможет и воспрепятствует чтоб эта клевета сталась всенародной, то я сделаю обет статься членом общества священиков - адораторов. Обет сделан под маленким грегом.

Danes smo bili z Ilijo Sorokom in Brumatom na Bolbani in v Gradešu.

Gorica, ponedeljek 30. sept. 1946.

Včeraj sem bil po 3 letah spet v Biljah. Mama in Alma ste prišli namreč v petek zvečer iz Egipta. Požujo ste imeli zelo srečno in ste lahko primesli vse blago.

Gorica, torek 8. okt. 1946.

Danes je bil pogreb župnika Zavadlava. V soboto 5. t. m. so ga našli mrtvega nad vasjo. Prepeljali so ga v Gorico radi obdukci.

je: ugotovili so, da je bil ustreljen v za-
tilnik. Domes je bil prepeljan v Srlogbo, kjer
so ga pokopali. Navzoč je bil nadškof, ~~ne~~
veliko duhovnikov in vernikov: domačih
ljudi je bilo razmeroma malo.

Gorica, 24. oktobra 1946.

Začeli smo s šolo v Malem (15. t. m.) in v
Velikem (16. t. m.) semenišču. V Malem imamo
letos šest slovenskih razredov; učencev je zelo
veliko, v D. je 43 slovencev. V Vel. semenišču pa
je bogoslovcev razmeroma malo: kakih 50 vseh
skupaj.

15. t. m. se je zaključila ~~[illegible]~~ pariška kon-
ferenca. Našega vprašanja še ni dokončno
rešila: prepustila ga je 4 velikim in konfe-
renci ZN, ki se je začela včeraj v New Yorku.
Kaj bo z nami, že ne vemo, najbrže bo ob-
veljala francoska črta, toda meja bo šla nekje
skozi Gorico...

Gorica, 24. novembra 1946.

Bil sem doma. Mama in tata praznujeta danes 40 letnico poroke. Mama se še ni privedila in se ji toži po Aleksandriji. Skrbi jo bodočnost. Alma je šla v Lj. diskot Dorota.

Gorica, 6. decembra 1946.

Gnoči v Verdiju slov. Miklavževanje z opereto Miklavž pritraja.

Skrbi se vedno bolj Kopričijo. V New Yorku so se zavezniki končno sporazumeli glede mirovnih pogodb: Tudi naše vprašanje se zdi urejeno – dari so med Italijo in Jugoslavijo neposredna pogajanja. Okrog velike noči, tako se zdi, bodo stopile pogodbe v veljavo. Kaj bo z nami? Jaz zase ti si že pomagal, toda skrbijo me domači: Ivan in Milko ne vesta kam ti se obrnila, mama se ne more privediti doma. Jaz ti se najrajši umaknil iz Gorice, kam, še ne vem. –

Gorica, 13. dec. 1946.

V New Yorku so se zaključila pogajanja gledé mirovnih pogodb. Te bodo podpisane v Parizu 10. 2. 1947. Takrat se bo zapečatila naša usoda.

Gorica, božični večer 1946.

Čakam na polnočnico, ki bo letos spet po tolikih letih. Tudi letos se hočem posvetiti prevr. Sven Jaz.; v zahvalo za milosti tega leta in pa za pomoč v bodočnosti. Mislim, da je letošnji božični večer zadnji, ki ga še tako mirno prazmujem doma. Bog vé, kje bomo prihodnje leto. Niž me ni strah bodočnosti: vse možnosti sem že prendavil, z vsemi sem se že spriaznil, na vse sem pripravljen, zato me ne more prav nič iznenaditi. Le to prosim Boga, da bi mi pokazal, kaj je njegova volja.

— —

Gorica, 27. decembra 1946.

Božič je še dobro minil. Včeraj sem bil doma. Smil sem se danes.

Gorica, 31. decembra 1946.

ob 9 zvečer.

Mislil sem, da bo to leto odločilno v mojem žrebanju, pa ni bilo prav za prav. Bilo je sicer razburkano, vendar dokončne odločitve le mi ni prineslo. Skoraj bi ga primerjal oazi v puščavi vli pa še bolj primerno tišini pred nevihto, ki bo izbruhnila l. 1947. Zame vsebno je bilo precej mirno in enakomerno, prineslo mi je veliko milosti, za katere moram biti Bogu prav iz srca hvaležen.

— —

—

1947

Gorica, 1. januarja

Mislim, da se topot ne motim, če ugotavljam, da bo to leto 1947 zame najbolj odločilno. V tem letu se bo končno odločila usoda naše dežele in moja osebna usoda. Nisem se še popolnoma odločil, kaj bom počel. Ostati v Gorici, me ne miče. Tukaj ne bo pravega dela, pa tudi pustiti bo treba mesta starejšim gospodom, ki niso za begunstvo. Že najmočnejša je v meni želja – že stara želja – da bi se posvetil vzhodnemu apostolatu. Toda popolnoma se niti v tem še nisem odločil. Leto, ki je pred menoj, je res knjiga s sedmerimi pečati. Ne vem, kaj vsebuje. Vem pa, da je vse, kar vsebuje, izraz božje volje. Zato sem tako miren in popolnoma pripravljen na vse.

—

14. januarja 1947.

Tudi smo nekaj zelo mrzlih dni, zdaj pa se je vreme popravilo in postalo navarnost pomladansko.

Še nič ne vemo, kdaj nam bo odbila usodna ura in kako. Pričakujemo in mislimo na emigracijo. Jaz zase sem se že popolnoma odtrgal od vsega: od družine, domačega kraja, domovine.

Za božiče je bil zopet v Gorici dr. Besedujik. Zelo se tudi da bi spravil primorsko duhovščino + OF. Predlaga pogajanja. Mi smo skoraj vsi načelno tudi za to, da pride do stikov in, če je mogoče, celo do nekega sporazuma. Ljubljana oblast je tudi zadovoljna, celo v Rimu so zadovoljni, ako se poizkuci. Bomo videli!

Gorica, 16. jan. 1947.

Alea jacta est! Danes sem pisal v Ruscicum po informacije ...

23. jan. 1947.

Po deželi vlada velik preplah. Zavezniki so po posameznih občinah razglasili, da do 10. febr. je čas, da se umakne, kdor se hoče; pozneje ne bo več mogoče. Po nekod se ljudje priglašajo v velikih masah za v emigracijo n. pr. na Koba-riškem in na Kanalskem

Gorica, 30. jan. 1947.

Danes sem prejel odgovor iz Rusicuma. Sprejet, dosi že duhovnik. Vložiti formalno prošnjo. Rektor mi svetuje, naj bi vstopil „od experiendum". Sem zelo vesel, ker je ta nasvet čisto po mojih željah.

Ne vem samo, kdaj bom mogel te svoje želje udejstviti. Kude težave me še čakajo. Bliža se 10. februar... K meni bosta prišla Ivan in Milko, moral bom zanju poskrbeti. Tako da res ne vem, kdaj bom prost...

Gorica, 9. febr. 1947

Jutri se v Parizu podpišejo mirovne pogodbe. Kaže, da Jugoslavija ne podpiše italijanske. S tem se naša agonija podaljša za nekaj časa. Sicer pa se zdi, da do ratifikacij ne bo nobenih sprememb.

Nahajam se v velikih škripcih, ker se bojim, da bodo šli vsi moji načeti po vodi. Danes sem bil doma. Naše družinske razmere so zelo mučne: Hema se bo v kratkem poročila, Milko bo šel proč, Ivan k policiji, vsi ostanejo doma. Ne vem, kako bo s starši, ki si sami ne bodo mogli veliko pomagati. Opazil sem, da bi zlasti mama zelo vada prišla k meni. Zelo mi je teško, ker je sedaj ne morem sprejeti; kot bi jo zelo vadi: vadi Marija in pa vadi velike negotovosti, v kateri sem. Ne vem, kaj bi napravil. Že dosedaj si nisem bil na jasnem, kaj je božja volja. Sedaj pa sem popolnoma zmešan. Samo Bog me more izmotati iz te zmešnjave

Gorica, 10. februarja 1947

Danes so v Parizu podpisali mirovne pogodbe. Tudi Jugoslavija in sicer s pripombo, da se ne odpove zahtevam po onih delih Primorske, ki jih ni dobila.

Pepelnična sreda 19. 2. 1947.

Hočem darovati svoj post v te namen, da bi me Bog razsvetlil in mi pokazal mojo pot. Nisem si še popolnoma na jasnem.

Gorica, 1. marca 1947.

Ker odhaja dr. Močnik v Solkan za župnika, sem moral prevzeti jaz celo vesto njegovih poslov: veronk za slovenske bolničarke, krožek KA, dekliški krožek, mesečne duhovne obnove za dekleta. Rad sem sprejel, ker se mi zdi, da preveč tonem v knjige. Ne vem samo, koliko časa bo vse to trajalo. Bojim se, da nedolgo.

Gorica, 2. marca 1947.

Danes me je obiskala mama. Zelo je potrta vedi razmer doma v družini. Posebno Ivan ji dela preglavice, ker je še vedno isti stari nervozen človek. Najraje bi šla spet v Egipt.

Gorica, 3. aprila, veliki četrtek 1947.

Vse se je nekam pomirilo. O ratifikaciji mirovnih pogodb se sploh ne govori. Zdi se, da se bo vse zavleklo.

Vreme je že več časa slabo, deževno. Danes je izjemoma lep, sončen, pomladanski dan.

Gorica, veliki petek 1947.

Žalosten, deževen dan! Neverjetno, kako vreme vpliva tudi na dušo. Zvečer imam pridigo v Šempetru.

Mgr Novak mi je pravil o poteku pogajanj z jugoslov. oblastmi. Dr. B. je izročil

v Trstu (Bolišu) ni v Ljubljani (Kraigherju) zahteve primorske duhovščine. Zdi se, da ne v Lju ne v Trstu niso bogve kako razpoloženi za kaka pogajanja. Kraigher se je v začetku splah upal, končno se je udal: naj se z krajevnimi oblastmi pogajajo, potem bomo videli. V Trstu so mnenja: kar duhovniki zahtevajo, je že po ustavi zagotovljeno; je splah žaljivo, da kaj takega zahtevajo. Hoteli bi, da bi se sporazum kar via facti brez podpisov izvršil.

Gorica, velikonočni Torek 1947

Prazniki so že lepo minili. Včeraj sem bil doma.

Gorica, 25. aprila 1947.

Konferenca v Moskvi se je včeraj končala z neuspehom. Nadaljevala se bo v Londonu novembra meseca.

Gorica, 4. maja 1947.

Ameriški glavni kaplan me je naprosil, naj bi vsako nedeljo pridigoval in spovedoval ameriške vojake, ki so ostali brez kat. kaplana. Danes sem nastopil prvič pri Svem Jezusovem.

Gorica, 7. maja 1947.

Ameriška ratifikacija mirovnih pogodb je postala gotova stvar. Naše upražanje se bliža tovej rešitvi.

Gorica, sv. Rešnje Telo 5. junija 1947.

Danes je ameriški senat ratificiral pogodbo z Italijo.

Gorica, sobota 7. junija 1947

Danes popoldne bi morali slovesno prenesti podobo svetogorske M.B. iz stolnice v Solkan, odkoder bi bila prenesena prihodnjo

nedeljo 15. t. m. na Sv. gorov. Toda danes po-
noči je podoba izginila: Taťovi so pusti-
li le okvir in nakit. Med ljudstvom je
veliko razburjenje.

Gorica, sobota 14. junija 1947.

Danes sem v Biljah povočil Ivana in
Božo. Popoldne šolska konferenca v Malem
semenišču.

Gorica, 6. julija 1947.

Obhajam svoj 35. rojstni dan. Polovica
življenja je za menoj!

Zunanje razmere so vedno bolj raz-
burjajoče: prepad med vzhodom in za-
podom raste iz dneva v dan.

Moje življenje se vleče prejej pusto;
po večini sem doma, berem, študiram,
pasem lenobo — —

Gorica, 2. avgusta 1947.

Moj god! Po dolgih letih ga spet poragnujem mirno in normalno.

Zelo huda vročina je pri nas. Pojutošnjim se odpravljam na Višarje in na Mibe. Prav hrepenim po Mibih, kjer nisem bil že dolgo let: ravno predvo leti sem bil na Montažu in potem nikjer več. Letos imam v načrtu Montaž in Viš, oko bo šlo po sreči.

Sv. Višarje, 4. avgusta 1947.

Popoldne sem dospel na sv. Višarje in se nastanil v šupnišču. Sjudi ni veliko: nekaj duhovnikov in dijakov.

Sv. Višarje, 5. avgusta 1947.

Popoldne sem bil z dijaki na hoven.

Pišarje, 6. avgusta 1947.

Zjutraj velika neviht s točo. Čez dan je nekoliko prenehalo.

Zajzovo, 7. avg. 1947.

Po kosilu smo odimili: Stanič se je vmil v Gorico, jaz pa sem se pridružil skupini Kos - Čnigoj - Krapež. Peš smo jo mahnili v Zajzovo k bogoslovcem, ki so tam tabrali. V dvoji vozi smo vedrili, ker je deževalo; ob 10,30 zv. smo prišli do tabrišča, kjer smo se malo ogreli in okrepčali. Prenočili smo pod šotori.

Zabnice, 8. avgusta 1947.

Zjutraj smo šli naprej čez Medvedovo škrbino: krasen svet! V noči lovi smo kosili in se odpočili. Potem smo hoteli v Cellarini, pa smo zašli in

po dolgem tavanju prišli v Nevejsko dolino, do Rajblje peš, do Žabnic z avtom, ker je bilo pozno in mi zelo utrujeni. Prenočili smo pri Ehrlichovih.

Danes je to letnica mojega mašnišnega posvečenja. Zelo mi je žal, da danes nisem mogel maševati.

Gorica, sobota 9. avg. 1947.

Okrog poldne sem prispel domov. Hvala Bogu, da je vročina nekoliko poneholo in se da lažje dihati.

Gorica, Vnebovzetje petek 1947.

Desetletnica moje nove maše! Popoldne sem romal na Kostanjevico.

Alma se povečila: sreda 27.8.47.

Tomaj, 24-30. augusta 1947.

V tomajskem zamostam smo indispojemne izpite za 24 dijakov, ki so

obiskovali 1 mesečni pripravljalni tečaj. Trije so padli, ostali so izdelali, večina zelo dobro.

Gorica, sobota 30. avgusta 47.

Ko sem danes zjutraj prišel iz Tomaja, sem zvedel iz časopisja novico, da je SZ ratificirala mirovne pogodbe.

Gorica, 8. septembra 1947.

Nocoj sem začel duhovne vaje. Govori Mgr Brumat. Kakih 40 duhovnikov.

Nujno je, da se zberemo in premislimo svoje življenje kot ljudje in duhovniki.

Duhovne vaje v znamenju Matere božje: začetek na Rojstvo Marijino - zaključek na Imé Marijino.

Bog daj, da bi mi obrodile veliko sadov!

Gorica, 9. sept. 1947.

I. Naš namen. - II. Božja volja se kaže: v vesti, zaprovedih, evangeliju, cerkvenih postavah. - III. O molitvi - IV. O peklu.

Gorica, 10. sept. 1947.

I. Nekateri grehi, ki so za duhovnika zelo nevarni: nečistost, napuh, lakomnost, znaležed greh (izdajstvo). - II. O božjem usmiljenju. III. O nečistosti - IV. O Mariji.

Gorica, 11. sept. 1947

I. Jezusovo skrito žiljenje. II. Jez. javno žiljenje. III. Apologia pro fuga mea. IV. Nebesa.

Moji sklepi: 1) Več zatajevanja!

2) Več molitve!

Veliko sem premišljeval o svoji bodočnosti: misel na Ruscicum me vedno bolj privlačuje, tako da jo bom skušal uresničiti, ako mi bodo okoliščine dopustile.

Gorica, 12. sept. 1947.

Denes zjutraj, petek, smo zaključili duhovne vaje – v precejšnjem razburjenju: zvedeli smo namreč, da bodo prihodnji ponedeljek 15. t. m. položili v Parizu ratifikacijske listine. Vsakemu se mudi domov.

Gorica, sobota 13. sept. 1947.

Po mestu je živžav kot na semenj. Vsa okolica se je prelila v mesto in hiti nakupovat. Veliko je beguncev med njimi. Iz Bilj so prišli Ivan in Boža, Miloš in Majda. Poslovili smo se od včeta.

Gorica, nedelja 14. sept. 1947.

Mama je bila tukaj: poslovili smo se od nje. Bogve, kdaj jo bomo spet videli! Otilije ni: šla je z Demo na Goreniško in je še ni nazaj.

Gorica, 15. sept. 1947.

Ivan je odšel v šest na policijski te=
čaj. Amerika je zaenkrat odložena.
Ob 12,30 so v Parizu položili ratifi-
kacijske listine. Pogodba stopi v veljavo
o polnoči.

Gorica, 16. sept. 1947.

Ob 9. mi zjutraj se je izvršila na
Travniku slovesnost predaje oblasti.
Italijani po mestu se radujejo in
razlijajo slovenske trgovine.
Jaz sem za čudo indiferenten, kot
da bi se me vse to ne tikalo.

Gorica, 19. sept. 1947.

Otilija se je vrnila iz Ljubljane in
nas je prišla obiskat. Seve, skrivaj čez
mejo. Doma je vse mirno.

Gorica, 20. sept. 47.

Nocoj so izgnali iz Solkana dvja kločnika, novega apost. administratorja za Goriško in Tržaško. Izgnali so ga, češ da je klargottijev podrepnik. Ni jasno, odkod je prišel ukaz za izgon.

Zvečer je prišel Ivan iz Trsta. Ni preveč zadovoljen in bo najbož šel v Ameriko.

Gorica, 21. sept. '47, nedelja.

V kapucinski cerkvi so danes ukinili slovensko mašo ob sedmih. Nič niso prej obvestili: perke so kar našle kor zaklenjen, ljudje so prav na lepem morali poslušati laško pridigo.

-

Gorica, ponedeljek 22. sept. '47.

Danes zjutraj so odpotovali Milko in Izidor z družino v Napoli, kjer se bodo drugi mesec vkrcali v Ameriko.

Gorica, petek 26. sept. '47.

Danes sem se začel učiti za šoferja.

Gorica, petek 24. okt. 1947.

Začetek šolskega leta v bogoslovnem semenišču, kjer je poleg bogoslovja tudi licej. Naložili so mi 21 ur šole: dogmatiko (5), filozofijo (10) in grščino (6). V Malem semenišču so sami Italijani. Kar je slov. semeniščnikov se nahajajo v Alojzijevišču, kjer bodo imeli prvo in drugo gimnazijo; ostali bodo hodili ven eli pa študirali privatno.

Gorica, 27. okt. 1947.

V soboto, 25. t. m. sem šel v Jamlje, kamor me je povabil Bernard za praznik Kristusa Kralja. Pomagal sem spovedovati in pridigal. Lepo je bilo, le kraška burja je neusmiljeno brila. Vrnil sem se danes zjutraj.

Gorica, 1. nov. 1947.

Moji načrti z Rus. so šli za enkrat po vodi. Že septembra sem pisal vektorju, naj mi sporoči, ali velja še najni dogovor. Odgovoril mi je vicevektor, ki ni vedel za nič. Pisal sem njemu in p. Prešernu in jima pojasnil zadevo. Odgovor sem prejel šele včeraj: lahko vložim prošnjo. Toda sedaj mi je nemogoče, da bi kar na lepem odložil ne delo v Gorici in šel. Zato bo treba počakati ...

Gorica, božič 1947.

Bil sem pri polnočnici v stolnici. Dan je nekoliko mračen; mraz, ki je bil prejšnje dni precej ostes, se je nekoliko umesel.

S mojem življenju ni nič posebnega. Šola in drugo delo me popolnoma zaposlujeta. Naši doma se imajo dobro. Otolija je šla na zimo služit v Sipovo. Milko se po treh mesecih taboriščnega življenja končno pripravlja, da odpluje v Argentino. Zdi se, da bo to pot šlo. Jaz sem misel na Rim. dokončno pokopal. Po glavi mi roji severna Amerika, kamor bi rad šel vsaj za nekaj let.

Gorica, 29. decembra 1947.

Danes je z Napoli odpotoval Milko proti Ameriki z ladjo „Santa Cruz". Z njim je šlo še mnogo drugih slovenskih beguncev, med njimi tudi Izidor Čuk z družino.

Gorica, zadnji dan leta 1947.

Leto, ki minera, je bilo zelo važno v mojem življenju. Radi zmanjšite dogodkov predosem: mirovna pogodba je razkosala naše deželo in nas razdelila. Naša družina se je razbila: Ivan in Alma poročena, Mirko na poti v Ameriko, jaz v Gorici, itd. Vendar pa to leto ni prineslo zaželenega mira in dokončne rešitve, kot smo pričakovali. Velika negotovost viri nad vsem.

V mojem notranjem življenju tudi ni prišlo do končne odločitve, kot sem upal in pričakoval. Ari vseh načrtih in poizkusih se mi ni posrečilo še najti prave poti, dokončiti svojo življenjsko usodo. To bo naloga prihodnjega leta.

V glavnem sem s preteklim letom zadovoljen in Bogu hvaležen za vse ——

- 1948 -

Gorica, novo leto 1948

Pred menoj je spet leto, polno negotovosti, skrivnosti in velikih odločitev. Kaj mi bo prineslo, ne vem. Pendar pa mu grem naspoti polu zaupanje in optimizmu.

Gorica, 3. februarja 1948.

Danes sta odpotovala Ivan in Boža v Bagnoli, kjer se bosta okrcala proti Argentiniji. Milko se je vglavil iz Buenos Airesa, kamor je srečno dospel 21. januarja.

Gorica, 5. februarja 1948.

Cezogna ji pisal apenerickomu v Nowo Kopk, ktoб on prinял mena v свою ekspedicijo.

— — —

Gorica, 10. februarja 1948.

Prejel sem prvo Mikotovo pismo iz Buenos

Livera. Prispel je srečno in sedaj se nahaja skupaj z Izidorjem v Biši Božanovih sinov. Zaenkrat bo stopil v neko mizarsko dela tovarno. Je zadovoljen in polu upanje.

Gorica, 7. marca 1948.

Ivan in Boža sta odpotovala iz Napoli v Argentino (4. ali 5. t. m.) v noči od 7. do 8. marca.

Denes sem bil v Pristu, kamor so me povabili na Pomaržev dan i maževal sem v Marijinem domu in predaval o spomarnem problemu.

Gorica, velika sobota 27. marca 1948.

Я получил ответ из Нью Йорка. Кардинал принимает меня в свою епархию.

Gorica, velikonočni torek 30. marca 1948.

Praznikі so minili Lepo. Vreme krasno. Včeraj sva z Močnikom obiskala Bernarda v Zamljah.

Gorica, sreda 31. marca 1948.

Na veliki petek je Aleš K. odšel od zdrum in se ni več vrnil. Bojé se nahaja na drugi strani zapot. Tja je prišel ali zvabljen z zvijačo ali poslan v kakšni posebni misiji.

Gorica, 7. aprila 1948.

Prejel sem prvo pismo od Ivana iz Argentine. Dospeli so na velikonočni ponedeljek. Stanje blizu Milkote in vina se dobro. Tudi delal bo skupaj z Milkotom v tovarni lesa. Zacukrat je zadovoljen.

Gorica, 16. aprila 1948.

Nocoj se je v Lj. zaključil proces proti prof. M. Bitencu in 11 drugim obtoženim vohunstva in terorizma. Bitenc in Soklič sta bila obsojena na smrt, Albin Sirk je dobil 20 let prisilnega dela.

Gorica, 18. aprila 1948.

Danes in jutri se vrijo v Italiji politične volitve. Kandidat slov. dem. fronte je dr. Mermolja.

Gorica, 21. aprila 1948.

Volitve so prinesle veliko zmago D.C., ki je dosegla 48% vseh glasov in bo imela v parlamentu absolutno večino. Fronta je dosegla samo 31% glasov.

Gorica, 24. maja 1948.

Predvčerajšnjim 22. t. m. sta se poročila Helena in Ivan Koren. Danes pa sta odpotovala v taborišče, odkoder bosta v kratkem odšla v Ameriko.

Gorica, 29. maja 1948.

Dobil sem pismo od mame. Hudo ji je, ker sem se namenil voliti, vendar

pa mi pušča, naj se odločim, kot se mi zdi bolje. Alma se je preselila z možem v Idrijo. Malvina je postala menda popolna brezverka: pnuc noče dati niti k birmi, češ saj nima nobenega pomena.

Gorica, 15. junija 1948.

Danes smo zaključili pouk v semenišču.

Pred par dnevi sem dobil potni list za USA. Pribodnji mesec grem po vizum.

Gorica, 30. junija 1948.

Pred par dnevi je nastal hud spor med Kominformo in KPJ. Kom. je na pobudo sovj. KP izključila in obsodila KPJ, češ, da je antisovjetska, trockistična in nacionalistična. KPJ je obložbe zavrnila. Spor se zelo zaostruje.

Ponedeljek 12. julija 1948.
Včeraj sem bil v Sv. Križu pri Trstu na novi maši Rudija Bogatca.

Gorica, sobota 24. julija 1948.
Nocoj odhajam v Genovo po ameriški vizum.

Genova, 25. julija 1948.
Šele ob 10,45 sem dospel v Genovo. Nastanil sem se pri lazaristih (Via Fassolo). Vožnja je bila zelo dolga (15 ur) in utrudljiva. Popoldne sem malo počivol. Proti večeru sem obiskol svojega sošolca L. Berlingieri. Našel sem njegovega brata Gina.

Genova, 26. julija 1948.
Ves dan sem prečepel na ameriškem konzulatu. Najprej zdravniški pregled in potem čakanje na vizum: proces je zelo

dolg in počasen. Danes sem bil klicom dvakrat. Šele jutri bom opravil, če bom. Ljudi je precej. Spoznal sem se z g. Jožetom Snojem, ki je tudi prišel po vizum: odpotuje v San Diego (California).

Genova, 27. julija 1948.

Šele okrog poldne sem dobil vizum. Popoldne sem še uvedil podevo z ladjo: odpotoval bom 13.9. t. l. iz Napoli z ameriško ladjo „Marine Perch": stane najmanj (188 dol.) in prilika bom imel še enkrat videti Rim.

Popoldne sem si vgledal malo mesto. Odjal sem se na pokopališče v Staglieno, ki je baje eno najlepših na svetu. Videl sem par cerkva (stolnica, S. Ambrogio, Annunziata). Povzpel sem se na Righi, odkoder se Genova krasno vidi. Ju še sem si vgledal pristanišče, ki se mi je

zdelo nekoliko majhno in mrtvo, če pomislimo, da je Genova najbolj prometno lažko pristanišče.

Odpotovac sem z večernim brzovlakom ob 9,10.

Gorica, 28. istega

Ob 13,30 sem prispel domov. Sedaj se bo treba počasi pripraviti na rajžo:

Gorica, 19. avgusta.

Danes smo mislili iti na Tišavje: Miloš, Lucijan, Marija in jaz – pa se nam je zjelovilo radi slabega vrema.

Gorica, 20. istega.

Mama piše, da so 5. t. m. dobili duhovnika v Bilje, Franjota Godnica. Mnogi so ga z veseljem sprejeli, mnogi [illegible] ga ljudi ne marajo.

Gorica, 26. augusta 1948.

Danes smo poromali o kolei v Oglej: dr. Klinec, Miloš, Lucijan in jaz.

Gorica, 28. augusta 1948.

Bil sem v Trstu na agenciji in sem končno dobil vozovnico za ladjo. Sedaj je vse uvejeno: 8. sept. odpotujem iz Gorice in 11. moram biti v Neapolju.

Videl sem skoraj po enem letu ameriškega kaplana Rettigliato. Dal mi je priporočilo za generalnega vikarja: predlaga mu, naj me nastavi kje za profesorja. Ne vem, če bi pismo izročil, ker moja želja je, da bi začel kje v dušnem pastirstvu.

Gorica, 6. septembra 1948.

Pojutrišnjim odpotujem. Upal sem, da se lahko ustavim v Rimu vsaj pan dni, [illegible]

10. t. m. moram biti že v Neapolju, ker pomik odpotuje 12. ne pa 13., kot je bilo prvotno rečeno. Te dni imam veliko skokovanja, ker moram še marsikaj urediti in opraviti. Imel sem križe s stanovanjem: razni gg. so silili notir, itd. KA bi ga hotela zase. Zadeva se je tepo uredila: ker bom odsoten samo začasno, ohranim še redno gorisko residenco in tako tudi stanovanje z vsemi pravicami. 4. Staniču sem dal notarsko pooblastilo, da bo lahko v mojem imenu opravljal vse moje zadeve.

Kako gledajo na splošno na moj odhod? Po večini ga ne odobravajo tako duhovniki kot laiki: ne vidijo namreč nobene posebne potrebe, da odhajam. Zaz jih tolažim, da odhajam začasno in da se lahko vsak hip vrnem.

Rim, 9. sept. 1948.

Včeraj na praznik Marijinega rojstva sem odpotoval iz Gorice z večernim vlakom. Veseli me, da sem se ravno na Marijin praznik podal na to čudno pot. In če Bog da, se bom tudi okoral in odplul iz Napolija na Marijin praznik (Ime Marijino 12. sept.). V Marijinem znamenju odhajam, Marija naj me spremlja v Ameriko in naj me varuje vsega hudega! Eno stvar sem jo prav vneto prosil doma, dames v Rimu in jo bom pojutrajšnem v Pompejih: da bi mi bila kot dosedaj tako tudi v Ameriki vedno mati - monstra te esse matrem - da bi me obranila vedno zvestega Kristusu in da bi me ves čas mojega bivanja v Ameriki obvarovala vsakega smrtnega greha.

Slovo od doma je bilo še precej grenko. Lepi jesenski dan je bil. Gorica se je kopa-

le v sončni luči. Bil sem dozodnjega
zelo konajžen. Brez gnjenosti sem se
poslovil od svojih prijateljev, od go-
riških duhovnikov, od vseh znancev, le
ko sem se poslovil od Manije in Ivan-
ke, me je njun jok - zlasti Manijin -
zlomil, da nisem imel besede in da
sem odšel, ne da bi mogel iztisniti
iz sebe en sam „Hogon". Na postaji sta
me pospremila Miloš in Lucijan i poslo-
vili smo se prisrčno in moško.

V Tržiču sem vzel tržaški bogovlak, ki
je bil zelo natrpan, da sem komaj pri-
šel do sedeža. V Rim sem dospel ob 9,45
in odložil v Lombardu. Ker vektorja ni
bilo doma, sem je mahnil po mestu.
V Vatikanu sem zamenjal nekaj Grippo-
funtov v dolarje. Kosil sem pri drju Vogri-
ču. Lepo stanovanje ima pri Kvirinalu: tam
[illegible] z vso družino in z ženo, s katero je

par tednov poročen. Popoldne sem obiskal Žabkarja in mu sporočil še par novic iz Gorice zlasti od staršev. On mi je povedal par zanimivih stvari o sebi: pred nedolgim je dobil imenovanje za tajnika nunciature v Pragi. Stvar pa se je razdila radi njegovega jugosl. Odžavljanstva. Ostal bo zaenkrat v Rimu, dokler se mu ne odpre kaj drugega. Na drugi strani pa mi je razodel, da ga že več časa pregonja misel na samostan. Sedaj jo je razodel svojim predstojnikom. Papež mu je svetoval, naj Iremitno na tem ne instistiva in naj zadevo odloži.

Nocoj sem nekoliko utrujen in malodušen. Moja odločitev ze v Ameriko se mi zdi kot velika bedarija brez vzakega smisla. Vzbujajo se mi dvomi, sem li pametno naznavil, da sem [illegible]

se prostil in šel v Ameriko. Ali ni to znak slabosti in podlosti? Toda ti dvomi me ne preveč razburjajo, ker so bolj izraz moje utrujenosti in zaspanosti, kot pa resnih pomislekov. Ose bom lepo prespal in jutri bo boljše.

Napoli, 10. sept. 1948, ob 10 zvečer.

Ležim v postelji v hotelu „Alla stella rossa" in pišem te moje spomine. Ob 9.15 sem odpotoval iz Rimu. V vlaku sem se spoznal z mladim zakonskim parom Pacciani, ki potuje z isto ladjo v Z.D. Sklenili smo, da se bomo držali skupaj. On je mehanik iz Siene, ona pa je italij. američanka iz Filadelfije. On je bil med vojno ujetnik v Ameriki, tam sta se spoznala, pred enim letom je ona prišla v Italijo, poročila [illegible] in sedaj se vračata v Ameriko.

V Napoli smo se nastanili skupaj
pri Rdeči zvezdi. Prvotno sem mislil
iti v Casa del Clero. Tukaj bo malo
dražje seveda, dasi ni bogve kakšno
razkošje, bogodno pa je še precej. Po
kosilu smo še uredili na agencijo
vse, kar je še potrebno (nov zdravniški
pregled). Moj zabej iz Gorice še ni pri-
šel, dasi sem ga poslal že na 7. t. m.
Nekoliko me le skrbi, če bo sploh pri-
šel. V najhujšem slučaju, bo moral
priti za menoj s kako drugo ladjo.
Bojim se, da me bo to ogromno stalo.
Vsi moji dvomi in pomisleki so se
precej razpršili. Spet sem polu zam-
panja in poguma. Vklub temu pa se
mi zdi to moje ameriška potovanje
velika pustolovščina. Bog daj, da bi se
dobro izteklo!

Napoli, 11. sept. 1948.

Mojega zabija še ni. Če ga do pitni-
ne bo, bo res nerodno. Treba ga bo poslati-
za menoj.

Ker smo danes res dan prosti, smo
napravili s CIT izlet. Najprej smo si vgle-
dali pompejske izkopanine. Zelo zani-
mivo. Manikaj lepega človek vidi, toda
tudi manikaj umazanega (slike v
Lomus Settiorum, razni Priapi, phalli
posejani celo v ustnem tlaku in na
hišah, lupanar), kar priča o zelo za-
finirani moralni pokvarjenosti. Tedanjih
prebivalcev. Nato smo šli v modrne Pompe-
je in si kratko vgledali bazilika. Polno
vmarjev! Kosili smo v Herkulanu. Nato
smo jo mahnili na Sezuv: deloma
s tramvajem in deloma peš. Pred '44 je
pelja vzpenjača prav na vrh. Toda
zadnji izbruh jo je pokvaril in

Baraga County historical pageant; souvenir book. L'Anse, Mich., 1969.
76 p.

sedaj je treba iti preš skoraj eno uro po prostem pobočju, posutem z lavo, ki se drobi v pesek. Na vrhu je ogromno žrelo, pod sto metrov globoko in več km v obsegu. Je popolnoma prazno in mirno, le iz sten se kadi in iz že na vrhu veje iz vseh lukenj močna toplota (350°). Zvečer ob 7h smo se vrnili. Bilo nas je zelo pisana družba: Jt. Belgijci, en Portugalec, Francozi, Angleži itd.

Mojega zabaja tudi zvečer še ni.

Napoli, 12. sept. 1948.

Hotel, ob 10,30h:

Hvala Bogu! Moj zabaj je dospel danes ponoči v dobrem stanju. Vse sem lepo uvedil. Odpotujemo ob 15, ob 12 nas pride pobrat avto v hotel. Hitim prospravljati svoje stvari. Danes in včeraj sem mašel pri sv. Petru ad Aram. Prenej

umazano!

Na ladji „Marine Perch" zvečer:

Končno smo se le okvcali. Precej čakanja in opravkov smo imeli s potljego in s kontrolo potnih listov, toda vse je šlo svečno in brez posebne zitnosti. Okrog 16,30 smo šli na ladjo „Marine Perch", ki je že precej čedna: velika 100 x 20 m približno, težka kikih 12 ton. Spim v skupni spalnici. Ni prav prijetno, pa bo že šlo, upajmo. Odrinili smo ob 19,40. Večina potnikov so italo-amerikani, ki se vračajo domov. Na pomolu je bilo veliko ljudi. Slovo zelo ganljivo. Neka žena je omedlela. Jaz sam sem bil zelo smiren in hladen. Na ladji sta že dva druga duhovnika: nek misijonar na Japonskem iz družbe sv. Pavla in nek ameriški župnik (it. amer.) iz New Orleans, oblat Marije brezmadežne. Zelo sem vesel, ker sem zve-

del, da bomo imeli možnost maševanja
hadja sicer nima svoje kapele. Pač pa
je neki častnik (second stewart), ki je
zelo dober katoličan, pripravil v re-
kreacijski dvorani oltar in vse potrebno
zvečer sem bil zelo dolgo na krovu. Kor-
je je lepo in mirno.

Palermo, na ladji „Marine Perch", 13.9.48.
Nekaj pred sedmo smo zavili v luko.
Precej ljudi se je vkrcalo, še več pa se
jih je vkrcalo, tako da je ladja zasede-
na (okrog 500 - 600 potnikov).
Spal sem še precej dobro, od 11 - 5,30. Ob
6,30 sem maševal, ostala dva duhovnika
sta za menoj. Nekaj žensk je bilo pri maši.
Ne vljubi se mi nič delati. Na krovu pro-
dajamo zipala in gledamo na vrvež v
pristanišču. Velik dren. Potniki se počasi
vkrcavajo. Na pomolu so razgrnili pro-

dajovci svojo kramo: prepuge, pasti, jajoče i. dr. in jo z živahnim gestikulirajem ponujajo potnikom na ladji. Trgovina se vrši s pomočjo koža: v kožu se potegne kramo na kuv, če ugaja, se v kožu spet spusti denar, če pa ne, se kramo vrne na suho.

Odpotovati bi morali okrog 13. Toda stvar se je zavlekla za par ur, ker, pravijo, se je vrinilo na kuv nekaj ljudi brez potnih listov. Velika preiskava se povsod. Ko smo že izven pristanišča, prihiti za nami motorni čolu, vstavi se ob ladji, čez kuv spustijo lestev in po lestvi splezajo v čolu dva moška in ena ženska. Čolu odbrzi proti pristanišču. Ženska si zakriva obraz in se joče, kot se zdi. Pravijo da so to one osebe, ki so se tajno vkrcale.

Pri obedu sem dobil mestu v dining-

roomu skupaj z ostalima duhovnikoma
mesto v cafeterii, kot bi mi pritikalo.
Hrana je ameriška in zelo dobra. Obe-
dujemo v dveh vestah: 7,30-8,30; 11,30-12,30; 5-6.
Na ladji sem spoznal nekoj Avstrijcev,
pomorskih častnikov, ki odhajajo v New
Orleans, da prevzamejo neko indijsko
ladjo. Med njimi je tudi neki hrvaški čast-
nik, begunec, kot se mi zdi. Starejši člo-
vek, v Avstriji ima družino, ki jo misli
spraviti pozneje v Indijo, če bodo raz-
mere ugodne.

„Marine Perch", 14. sept. 1948, ob 15h.
Plujemo proti Gibraltarju, kamor dospe-
mo menda nocoj okrog 11. uro. Zjutraj je
bilo oblačno in malo je pršilo. Za 3 dol-
in pol sem si najel ležalno stolico in
ležal na palubi. Ladja se precej zibelje, da-
si morje ni posebno razburkano.

Prvi napad morske bolezni!

"Marine Perch", sreda 15. 9. 1948.

Morje je zelo mirno in ves dan se počutim kar dobro. Zjutraj smo videli na desni špansko obalo, ki je potem zginila in se spet pokazala popoldne, ko smo zagledali Gibraltar: velika gora, vsa utrjena. Okrog 16 smo šli skozi gibraltarsko ožino in zapluli na Atlantik. Na levi nas je še pozdravilo belo špansko mestece Tarifa, še nekaj časa nas je spremljala pusta španska obala, ki pa se je vedno bolj zgubljala proti severu, dokler ni popolnoma zginila izpred oči. Z njo nam je zginila za vedno izpred oči naša Europa in bogve, kdaj jo bomo spet videli. Še zadnji košček Europe bodo Azorski otoki, če jih bomo sveda videli.

Drugače še naše življenje vleče brez

posebne pestrosti. Poslej pa bo naše žiolženje
še bolj enolično in prusto. Smoči smo imeli
za spremembo kinematografsko predstavo.
Včeraj in danes smo spremenili čas: za
dve uri in pol smo šli nazaj.

Počutim se še kar dobro. Teka sicer nimam
preveč: mislim, da je debrena kriva ame-
riška kuhnja, kateve se bo treba počasi pri-
učiti. Spim pa še precej dobro.

Domovina in ljudje, ki sem jih pustil
doma, vedno bolj izginjajo v daljavi.

„Marine Gerch", četvrtek, 15. 9. 1948.

Samo morje okrog nas. Dan nekoliko
oblačen in vetroven. Skoraj ves dan sem
prebil na krovu: pišem, čitam in pole-
žujem. Bevem odisejo v laškem prevodu.
Teka nimam veliko. Žiolženje je precej ena-
količno, skoraj dolgočasno. Spet smo šli za
pol ure s časom nazaj.

„Marine Perch", petek, 16. 9. 1948.

Nič posebnega. Vreme še lepo. Morje je izredno mirno. Ladja se vkljub temu nekoliko zibljе radi morskih tokov. Dolgčas pregaujem s čitanjem, poležavanjem na krovu in z igranjem na karte: mi trije duhovniki in nek Sicilijanec igramo zgutraj in zvečer po večerji na tresette. Moja dva Dovariša se imenujeta: P. Carmelo Gagliardoni, župnik ital. Župnije St. Mary v New Orleansu, in P. Lorenzo Pertero, japonski misijonar. Sta prijazna in dobra sopotnika.

„Marine Perch", sobota, 17. 9. 1948.

Nocoj smo šli mimo Azorskih otokov. Sedaj smo nekako na pol poti Napoli - New York. Če bo morje lepo, bomo v petek že v New Yorku. Vreme je lepo, morje zelo poslovno. Le teka ni veliko. Nazavnost gnus čutim do hrane in si jo morem prav posiliti.

"Marine Perch", nedelja, 19. 9. 48.

Morje je danes precej razburjeno, dosedaj najbolj. Vreme slabo, deževno in vetrovno. Na krovu ni prijetno. Ves dan v notranjosti, v rekreacijski sobani, kjer je naš oltar, igramo na karte, berem itd. Ob 10 smo imeli sv. mašo, katere se je udeležil sam poveljnik ladje, pa častnikov in veliko ljudi. Maševoe je misijonar Bertero in pridigal po italijansko. Popoldne ob 4. je bil ražni venec, duhovno branje in blagoslov, brez Najsvetejšega sveda. Zvečer se je zabavna malo zabavala, z godbo, petjem in plesom.

"Marine Perch", poned. 20. 9. 1948.

Po noči je bilo zelo baladno. Ljudi zjutraj je mrzlo. Morje je nekoliko bolj mirno. Pažnja je zelo ugodna. Danes zjutraj smo oddaljeni od N. Y. še 900 milj. Če

bo šlo tako naprej, bomo že v sredo v N.Y. Toda izkrcali se pred četrtkom na bomo. Naša ladja dela kakih 18 milj na uro in napravi kakih 400-450 milj na dan.

James smo imeli prav vsi megle od 10-16. Potem se je zjasnilo. Ostalo pa je precej hladno.

Počutim se precej dobro. Tudi tek se mi je vrnil.

„Marine Perch", torek 21. 9. 1948.

Vreme jasno a precej mrzlo. Počutim se kar dobro. Tek imam normalno in tudi spim dobro, dosti spalnica ni preveč udobna. Življenju na ladji sem se kar privadil – sedaj ko se bliža k koncu. Nocoj so nam povedali, da bomo prišli v četrtek ob 9. mi zpitaj v N.Y. Mistanišen pri pomolu št. 84.

„Marine Perch", sreda 22. 9. 1948.

Dan je čudovito lep, morje mirno. Le mrzel veter piha s severo-zapada.

Na ladji se govori, da so nocoj zasačili dva skrivna potnika, ki sta se bogve kako okrcala menda v Palermu. Sedaj ju imajo zaprta oba.

Nocoj bomo zagledali New York.

„Marine Perch", četrtek 23. 9. 1948

Sinoči okrog 10. uve so se zableščale v daljavi lučke: New York. Polagoma smo se spustili v ogromni zaliv: na levi New Jersey, na desni pa Long Island in potem Brooklyn. Bil sem na krovu do 12,30, ko se je ladja zasidrala pred pristaniščem. Pihalo je zelo mrzlo, da sem se dobro prehladil. Šele danes ob 9. bomo pristali.

New York, četrtek 23.9.1948, zvečer.

Ob 8. zjutraj so se okrcali na ladjo pri-
staniški mornariki in kmalu nato smo
se začeli pomikati v pristanišče. Iz ju-
trnje megle nam je počasi vstajoč na-
proti pravi New York. Okrog 8,30 smo mimo
ogromnega kipa Svobode krenili v Hudson
River. Na desni smo zagledali sice newyor-
škega mesta - Manhattan. Čudovit pogled
na goščavo nebotičnikov! Ob 9,30 smo pristali
pri 84 pomolu. Med tem časom so mornariki
pregledovali dokumentę. Šele okrog 10,30
sem se izkrcal. Na postaji smo morali
prestati še carinski pregled, kar se je pre-
cej zavleklo. Šele okrog 1 uro sem prišel na
vesto. Pregled sam je bil zelo ~~[illegible]~~
hitro spričo prijaznosti carinskega uradni-
ka. Zaboj sem ~~[illegible]~~ oddal v magazin,
sam pa sem se odpeljal s taksijem
na škofijo. Po ~~[illegible]~~ ogromen promet!

Nekaj pred 2 sem dospel na Škofijo in generalni vikar Mgr Gaffney me je takoj sprejel. Starejši človek: precej dostojanstven, na zunaj zelo kladen in molobesedeu. Presenetilo me je, ker se ni prav nič spomnijal mojega slučaja. Šker pa nobena čuda spričo ogromnega dela, ki ga mora imeti. Predložil sem mu svoje dokumente. Noto je molo promislil, kam bi me poslal. Telefonirne je nekemu župniku: odgovor negativen. Telefonirne drugemu: sprejel. Napisal je kratko pismo za župnika in me poslal. V dobrih 20 minutah sva sse odpravila. Spet s taksijem po mestu. V 1/4 uve sva že pri cerkvi Nedolžnih otrok. Javim se v župnišču. Sprejme me župnik Mgr. Dineen s svojim prvim kaplanom. V prav besedah je sse urejeno. Odkažejo mi začasno sobo, kamor spravim svoje stvari in

se umaknem, da se malo odpočijem.
Po glavi mi vse vrši od vtisov in dojmov.
Malo nepriječno mi je pri srcu. Kako
se bo končala ta moja pustolovščina.
Ob 6,30 večerja. Spoznam spet nekaj kapla-
nov: nek Indijec, ki je začasno tukaj, nek
Italijan P. Gelasio Palladino, dubrovnik Svca Jez.,
ki je tukaj že sedem mesecev. Ta mi takoj
prove, da pozna zelo dobro Mgoja Margottija.
Bil je v Bolonji njegov součenec in pa na
isti dan posvečen kot on. Pri obedu je
precej tiho, župnik skoraj ves čas molči,
imam vtis, da je zelo zaprt in kladen
človek. Po večerji grem v cerkev: vrši se
zavno svete ma. Cerkev je v gotskem slogu
in kar lepa. Edino, kar me nekoliko ne-
priječno divne, je velika množina kipov,
ki zavzemajo vse kote in police. Kar dobro
mi de ena uva klečanja in premišljevanja
pred izpostavljenim Gospodom. Tukaj se

malo duhovno odpočijem, zberem in uredim svoje otise, pomirim se dvome in nepriljetnosti, ki mi skušajo greniti dušo. Popolnoma sem vdan v božjo voljo: kjerkoli bom, bom skušal biti pravi duhovnik Kristusov.

New York, petek, 24. 9. 1948, zvečer.

Že dobro sem spal nocoj. Maševal sem ob 7,30 pri stranskem oltarju - sam. Nisem bil prač na urniku. Zato ljudi ni bilo strežnika. Nekoliko nepriljetno mi je bilo pri srcu: prvič v žiolgenju sem maševal brez strežnika in to ravno ob svoji prvi maši ~~od~~ v New Yorku. Po maši sem pol ure spovedoval. Je že kar šlo. Šišlo malo prakse, ki sem jo pridobil, ko sem spovedoval ameriške vojake v Gorici, mi je prišlo zelo dobro. Po zajtrku sva šla s p. Palladinom malo

popmestu. Šla sva po Broadway-ju, nato v Park in domov po Fifth Ave. Za trenutek sva se ustavila v stolnici. Mesto napravi na človeka mogočen vtis bogastva, veličastva in tudi svojevrstne lepote, ki je in mogoče zanikoli niti nebotičnikom, ki vitki in prestni štrlijo proti nebu.

P. Palladino mi je med potjo pojasnil pro stvari, ki se tičejo našega življenja in delovanja: Župnija Holy Innocents je svojevrstna župnija brez kostov, pozok in pogrebov. Zavzema sečes središče mesta, toda skoraj nima stalnega prebivalstva. Pevniki so delovci, uradniki, poslovni ljudje, ki živijo bogve kje, a se čez dan v tem delu mesta. Služba božja se veši skozi ves dan: zjutraj maše, popoldne razne pobožnosti, molitve, blagoslovi, devetdnevnice itd. Za pri tem zelo veliko sporedovanja - Poleg župnika je pri cerkvi od 9-11 kaplanov ali pomočnikov, ki opravi:

ljejo svojo službo po strogo določenem mni-
ku. En dan na teden je vsakdo popolnoma
prost. Tudi drugače, kadar te mnik ne
veže, si popolnoma prost in lahko greš, ka-
mor hočeš. Nihče te ne kontrolira in nad-
zoruje. Med sedanjimi kapelani sta prav
za prav samo dva domača duhovnika,
drugi so ali vedovniki ali tujci.
Med Jemi sem spoznal danes tudi ne-
kega Poljaka lazarista z imenom Bogacz.
Dober fant, eno leto mlajši od mene.
Pleča znaša go ∅ na mesec poleg mašnih
intencij. Cuher je menda zelo bogata, ker
ima zelo veliko miloščine in raznih
drugih darov in prispevkov. Župnik Mgr.
Aloysius C. Dineen je zelo molčeč in zaprt člo-
vek. Nekateri pravijo, da je neprijazen in
ošoben. Govori zelo malo in se za ničemer
ne briga. Vtis imam, da ni prav nič pri-
djubljen.

Pred kozilom sem od 12-1,45 spet spove-
doval, pravo tako tudi zvečer od 5-6,30. Imel
sem že par zapletenih slučajev, ki so po-
stavili na kudo preiskušnjo moje znanje
angleščine. Po večerji sem šel k cerkvi Sv.
Cirila in Metoda obiskat župnika Zvonka Man-
durića OFM. Mislil sem, da je to slovenska
cerkev, pa je hrvatska. Župnik me je zelo
prijazno sprejel, dosi ni imel veliko časa.
Povabil me je, naj ga še obiščem. Povedal
mi je, da je slov. cerkev na E 8 St. in ima
za Župnika p. Marcela Marinška. ob prvi pri-
liki ga bom obiskal.

Sprehod po New Yorku zvečer je nekaj
nepopisno bajnega: Broadway in okolica se
kar vtaplja v čarobnem morju svetlobe, luč,
barv. Vse se blešči, trepeče, spremnija. Po ulic-
ah pa morje avtomobilov in pisana gne-
ča ljudi. Vse govori o bogastvu, moči, zigaju.
Dunes je pravnik M. B. ušitelijice jitnikov.

V veliko tolažbo mi je, da je moje prebivanje v Ameriko tako prepleteno s Marijinim imenom: iz Gorice sem odšel na Rojstvo Marijino, iz Neoprolja sem odprotoval na Imre Marij., na ladji sem obhajal praznik Žalostne M. B., in prvo sv. mašo v N. Y. sem daroval v čast Rešiteljici jetnikov.

(nod domobranci prof. v Tolmin)

Dr. Brunka Sušnikova izjavila o p. Janku S. J. sledeče: „P. Javh je neprisiljeno napisal izjavo: „Katoličani in duhovniki so zagrešili o tem, ker niso podelovali z OF vsaj v vrsti krščanskih socialistov.
2) V so krivdo za boj proti OF nosi višja cerkv. duhovščina".

V članku „Slov. domobranci-križarji" – pravi da so pravi križarji partizani, da so pa domobranci na najbolj rafiniran način izrabljali vero v Kristusa."

Drug članek: „Moj otis iz ječe" (v Ajdovščini) – v njem govori vse v pozit. smislu za partizane. I kopijo ima sodišče v Ajdovščini, drugo pa je nesel po izpustitvi s seboj in priložil prošnjo, da se publicira v ljudski pravici (v jul. številki?)

Sedaj stanuje v Ljubljani pri
feznitih. Njegov protokol
obsega 22 tipkanih strani,
v katerem je med drugim
izjavil, da je bil poslan
kot organizator KA v
Gorico, da pa je že 1944. leta
spoznal zmoto svojega
poslanstva in navaja
vrsto dokazov, da je
spoznal zmoto svoje
misije.

— . —

Prejel 14.3.1946.

ORDER OF EXERCISES

A.M.	6:00	Rise.
	6:30	Morning Prayers and Meditation in Prayer Hall.
	7:00	Mass.
	7:45	Breakfast.
	8:45	Little Hours (Privately)
	9:30	Points for Meditation in Prayer Hall.
	11:30	Conference in Prayer Hall.
P.M.	12:15	Examen in Chapel.
	12:30	Dinner.
	3:00	Beads, Vespers and Compline.
	3:45	Spiritual Reading in Prayer Hall.
	4:30	Matins and Lauds (Privately)
	5:15	Points for Meditation in Prayer Hall.
	6:15	Benediction.
	6:30	Supper.
	8:00	Evening Prayers and Points for Meditation in Prayer Hall.
	9:30	Retire.
	10:00	Lights Out.

Venite

Adoremus

Carmel de Rochefort. (Belg) 314

Imprimé en Belgique.

"COME TO THE STABLE."

HOLY INNOCENTS SHRINE AND PARISH CHURCH

37th Street & Broadway-Manhattan, N.Y.C.

"In which we serve"

"Pray, where no prayer goes unanswered"

CHRISTMAS PRAYER

Hail and Blessed be the hour and the moment in which the Son of God was born of the Most Pure Virgin Mary at midnight, in Bethlehem, in piercing cold. In that hour, or in memory of that hour, vouchsafe, O, my God! to hear my prayer and grant my desires, through the merits of Our Saviour, Jesus Christ, and of His Blessed Mother.

(To be said 15 times a day from Nov. 30 to Dec. 25, or for any 25 consecutive days.)

MONSIGNOR DINEEN
"PADRE OF BROADWAY"

Solemn Midnight Mass on Christmas

Confessions At All Times and At All Hours

Merry and Blessed Christmas and Happy and Successful New Year.

"THE LITTLE ROMAN CATHOLIC CHURCH AROUND THE CORNER."